

Interreg

Co-funded by
the European Union

NEXT Black Sea Basin

Програма Интеррег NEXT Черноморски басейн

ЮНИ 2022

Съдържание

Съдържание	2
Програма Интеррег NEXT Черноморски басейн	4
1. Стратегия на програмата: основни предизвикателства и решения	4
1.1. Програмна област	4
1.2. Стратегия на програмата	6
<i>Резюме на основните споделени предизвикателства, предвид икономическите, социални и териториални различия, както и неравенствата, нуждите от съвместни инвестиции и допълващи се и синергии с други програми и инструменти за финансиране, досегашен опит, макрорегионални стратегии и стратегии за морски басейни, при които програмната област като цяло или частично е покрита от една или повече стратегии</i>	6
1.3. Обосновка за избора на цели на политиката и специфични за Interreg цели, съответни приоритети, специфични цели и форми на подкрепа	31
2. Приоритети.....	35
2.1. Син и интелигентен регион.....	35
2.2. Чист и зелен район	41
3. Финансов план	55
3.1. Финансови бюджетни кредити по години	55
3.2. Общо финансови кредити по фондове и национално съфинансиране	55
Предприети действия за привличане на съответните партньори в подготовката на програмата по Interreg и ролята на тези партньори по програмата в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата	58
5. Подход към комуникацията и видимостта за програмата по Interreg (цели, целеви групи, комуникационни канали, включително отразяване в социалните медии, където е приложимо, планиран бюджет и съответните показатели за мониторинг и оценка).....	62
6. Посочване на подкрепата за малки проекти, включително малки проекти в рамките на фондове за малки проекти.....	65
7. Разпоредби за прилагане	67
7.1. Програмни органи.....	67
7.2. Процедура за създаване на съвместен секретариат	68
7.3. Разпределяне на задълженията между участващите държави-членки и, когато е приложимо, третите държави или партньорските държави и ОСТ, в случай на финансови корекции, наложени от управляващия орган или Комисията	69
8. Използване на единични разходи, еднократни суми или единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи.....	72
ДОПЪЛНЕНИЯ	73
Карта 1: Карта на програмния район	74

Допълнение 3 Списък на планираните операции от стратегическо значение със срокове- Член 17, алинея 3.....	75
--	----

Програма Интеррег NEXT Черноморски басейн

CCI	
Име	Интеррег NEXT Черноморски басейн
Версия	1
Първа година	[2021]
Последна година	[2029]
Обхват от	01.01.2021
Обхват до	31.12.2029
Commission decision number	
Commission decision date	
Programme amending decision number	
Programme amending decision entry into force date	
NUTS региони в обхвата на програмата	NUTS II (or equivalent)
Strand	B

1. Стратегия на програмата: основни предизвикателства и решения

1.1. Програмна област

Допустимата зона за програма Черноморски басейн Интеррег NEXT (Интеррег NEXT BSB) заема територия от 714 012 кв. км. и включва население от 65,4 милиона души. Черно море е уникален морски басейн, богат на биоразнообразие и културно-историческо наследство, но също така място на съчетание от природни и предизвикани от човека стресови фактори. Черно море се счита за водещ териториален елемент на района и всички прилежащи райони представляват функционална зона.

В съответствие със съвместния документ за стратегическото програмиране на Интеррег NEXT 2021-2027 г. Руската федерация доскоро участваше в процеса на програмиране. След своята непредизвикана и неоправдана, безпрецедентна военна агресия срещу Украйна и в светлината на заключенията на Европейския съвет от 24 февруари 2022 г., Европейската комисия спря участието на Руската федерация в програма Черноморски басейн Интеррег NEXT. Позоваванията на Руската федерация в аналитичната част на текста на програмата трябва да се четат и разбират в този контекст. Докато суспендирането не бъде отменено, Руската федерация няма да участва в програмата под каквато и да е форма.

Основните части от програмния документ (териториален анализ и стратегическа част) са изготвени през 2021 г., преди руската агресия, и също трябва да се четат в този контекст. Възможно е бъдещо изменение на стратегическата рамка, отразяващо по-добре постоянно развиващата се ситуация и потребности в Черноморския регион.

Обхватът на Програмата за Черноморски басейн Интеррег NEXT се определя на базата на териториални единици NUTS II или еквивалент, както следва:

ДЪРЖАВА	Допустими райони¹
❖ Румъния	- Sud-Est
❖ България	- Североизточен - Югоизточен
❖ Гърция	- Kentriki Makedonia - Anatoliki Makedonia Thraki
❖ Турция	- TR10 (İstanbul) - TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) - TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova) - TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) - TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) - TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) - TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)
❖ Украйна ²	- Odessa oblast - Mykolaiv oblast - Kherson oblast - Zaporizhzhia oblast - Donetsk ³ oblast (Bakhmut, Kramatorsk, Volnovakha, Mariupol, Pokrovsk)
❖ Молдова	Цялата територия
❖ Грузия	Цялата територия
❖ Армения	Цялата територия

¹ След непредизвикана и неоправдана, безпрецедентна руска агресия срещу Украйна, започната на 24 февруари 2022 г., участието на Русия в тази програма за сътрудничество е преустановено.

² След непредизвикана и неоправдана, безпрецедентна руска агресия срещу Украйна, започната на 24 февруари 2022 г., и нейното въздействие, само териториите под контрола на суверенното правителство на Украйна отговарят на условията по програмата. Регионите, които в момента са под военен контрол на Русия, са недопустими, дори ако са част от Черноморския басейн.

³ Съгласно решението на Украйна, представено в контекста на потвърждаване на географското покритие на програмата с оглед изготвяне на акта за прилагане, следните области от Донецк са допустими: Бахмут, Краматорск, Волноваха, Мариупол, Покровск.

1.2. Стратегия на програмата

Резюме на основните споделени предизвикателства, предвид икономическите, социални и териториални различия, както и неравенствата, нуждите от съвместни инвестиции и допълващи се и синергии с други програми и инструменти за финансиране, досегашен опит, макрорегионални стратегии и стратегии за морски басейни, при които програмната област като цяло или частично е покрита от една или повече стратегии

По време на процеса на програмиране беше разработен териториален анализ (ТА) като съвместно усилие на програмните органи, с подкрепата на TESIM, включително SWOT анализ за всяка цел на политиката (ЦП)/специфична цел на Interreg (ISO). Обобщение на основните съвместни предизвикателства и нужди, идентифицирани в ТА и в SWOT анализите, е представено по-долу, като са взети предвид икономическите, социални и екологични аспекти, както и настоящите тенденции и приоритети като Синя икономика, иновации, управление, устойчивост, дигитализация, изменението на климата, отчитайки и въздействието на пандемията Covid-19.

Крайната дата за статистическите данни в повечето случаи е 2019 г, тъй като към момента на изготвяне на Програмата не винаги е била налична сравнима информация за 2020 г.

НАСЕЛЕНИЕ И ТЕРИТОРИЯ

Статистически преглед на допустимата зона по програма за Черноморски басейн по отношение на територия и население е представен в таблицата по-долу:

държава	Допустими райони	Територия (км ²)	Население (хиляди)	Градско (%)	Селско (%)	Гъстота (хора/км ²)
АРМЕНИЯ	(whole country)	29,743	2,958	63%	37%	99
БЪЛГАРИЯ	Североизточен	14,487	925	73%	27%	64
	Югоизточен	19,798	1,024	73%	24%	52
ГРУЗИЯ	цялата територия	69,700	3,720	59%	41%	53
ГЪРЦИЯ	Kentriki Makedonia	19,146	1,874	n/a	n/a	98
	Anatoliki Makedonia Thraki	14,157	600	n/a	n/a	42
РЕПУБЛИКА МОЛДОВА	цялата територия	33,846	2,658	43%	57%	79
РУМЪНИЯ	Sud- Est	35,762	2,396	53%	47%	67
РУСКА ФЕДЕРАЦИЯ ⁴	Rostov Oblast	100,800	4,202	68%	32%	42

⁴ След непредизвиканата и неоправдана, безпрецедентна руска агресия срещу Украйна, започнала на 24 февруари 2022 г., участието на Русия в тази програма за сътрудничество е преустановено. Данните относно Русия, събрани за целите на териториалния анализ, се съхраняват в документа на програмата: обаче нито един руски бенефициент няма да отговаря на условията по програмата, докато суспендирането не бъде отменено..

	Krasnodar Krai	76,000	5,648	55%	45%	74
	Adygea Republic	7,800	455	47%	53%	58
ТУРЦИЯ	İstanbul (TR10)	5,196	15,519	100%	-	2987
	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli (TR21)	18,665	1,831	89%	11%	98
	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova (TR42)	20,184	3,962	93%	7%	196
	Zonguldak, Karabük, Bartın (TR81)	9,493	1,043	62%	38%	110
	Kastamonu, Çankırı, Sinop (TR82)	26,435	793	64%	36%	30
	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya (TR83)	37,524	2,830	84%	16%	75
	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane (TR90)	35,174	2,690	85%	15%	76
УКРАЙНА	Odeska	33,300	2,377	67%	33%	71
	Mykolaiv	24,585	1,120	69%	31%	46
	Kherson	28,500	1,028	61%	39%	36
	Zaporizhzhia	27,200	1,687	77%	23%	62
	Donetsk (districts ⁵ : Bakhmut, Kramatorsk, Volnovakha, Mariupol, Pokrovsk)	26,517	4,132	91%	9%	156
Общо		714,012	65,472	77%	23%	92

Таб. 1 - Преглед на допустимите райони в Черноморския басейн ⁶

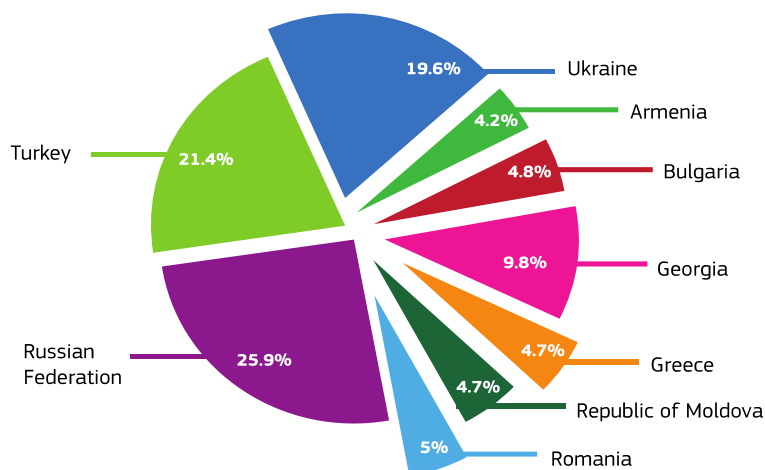
Делът на допустимата територия на страните в общата програмна област, както и делът на включеното население от общото население на програмната област е показано на следващите фигури. Най-голяма част от допустимата площ се намира на територията на Руската федерация, Турция и Украйна. Разпределението на населението като цяло е подобно на дела на територията, с малко случаи, при които гъстотата на населението променя този модел (например: допустимата зона в Турция има най-голям брой жители сред допустимата зона на участващите страни, но това не отговаря на дела ѝ на допустима територия от общата

⁵The statistical data available is for the entire Donetsk Oblast and it was used as such in this document.

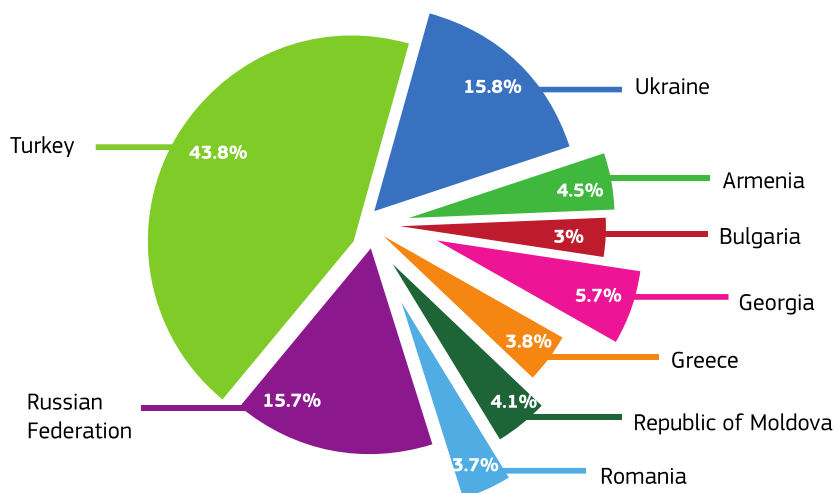
⁶Source for the territory data: Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020.

Source for the population data: World Bank DataBank, World Development Indicators in <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>, 2019 – for Armenia, Georgia, Republic of Moldova; National Statistical Institute – for Bulgaria; Eurostat - for Greece, except for breakdown urban / rural, not available; National Institute of Statistics, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table> – for Romania; Federal State Statistic Service, <https://eng.gks.ru/territorial> – for the Russian Federation; Turkish Statistical Institute – for Turkey; State Statistical Service – for Ukraine

допустима площ. Обратна е ситуацията в случая с Руската федерация, водеща по отношение на допустима територия, но не и по дял на населението).

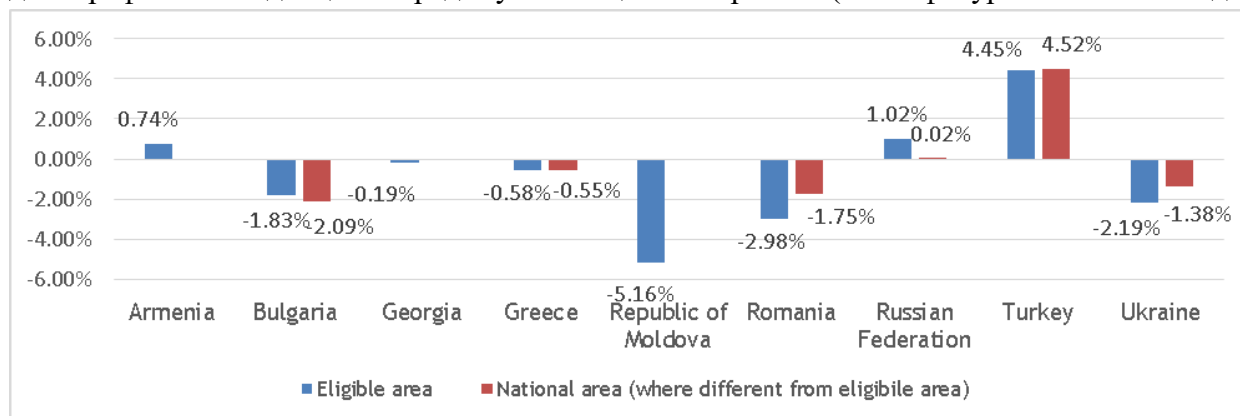
Фиг.1 – Дял на допустимата територия по държави към общата територия на програмата (%)

Фиг. 2 – Дял на население в допустимата област по държави към общото население на обхванатото население (%).

Гъстотата на населението е средно 92 души/km², под средната за ЕС от 109 души/km². Тя варира от почти 3000 души/km² в силно урбанизирания Истанбул до 30 души/km² в Кастамону (Турция), разкривайки огромни различия в териториалното развитие. Освен Истанбул, средната гъстота в програмната зона на Черно море е 70 души/km².

Общият ръст на населението на допустимите райони разкрива все пак силно различни демографски тенденции сред участващите страни (вж. фигура № 3 по-долу).

Фиг. 3 – Промени в населението (%) по допустима територия на отделните държави и общо за страната, където програмата не покрива цялата територия per country, 2016-2019⁷

Програмната територия се характеризира както с големи селски райони, така и с наличието на 5 града (включително 2 столици) с над 1 милион жители: Истанбул (Турция), Ростов на Дон (Руската федерация), Ереван (столица на Армения), Тбилиси (столица на Грузия) и Одеса⁸ (Украйна).

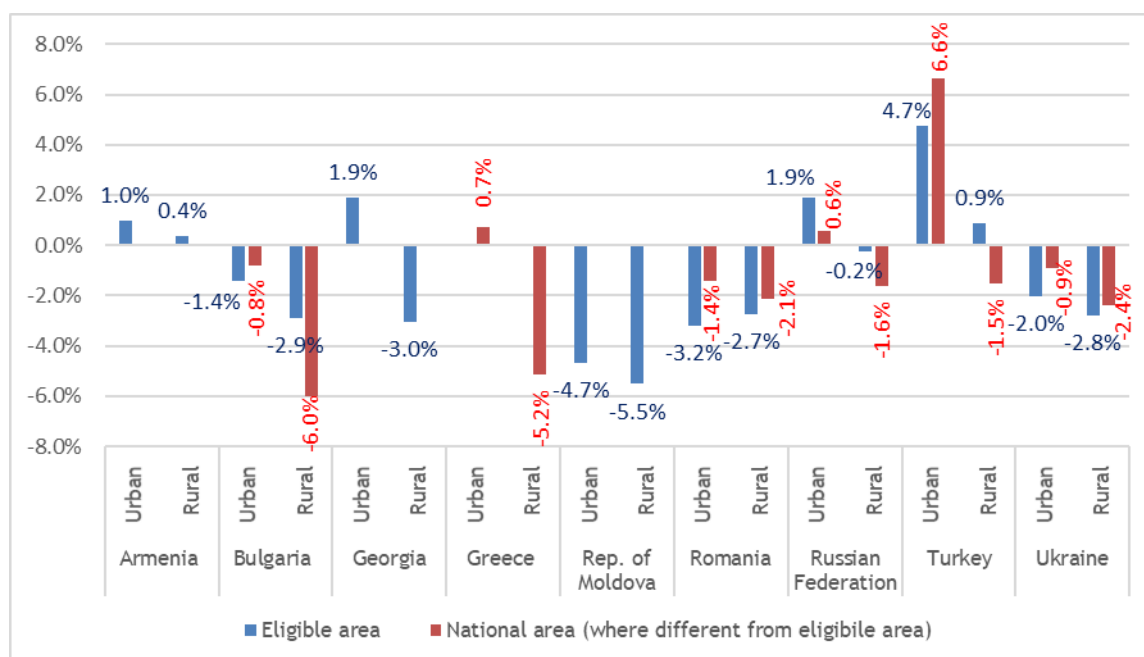
Процесът на урбанизация, отчетен през предходния програмен период, продължава. Разбивката градски/селски райони от 71% срещу 29%, регистрирани в Програмата за Черноморския басейн 2014-2020 г., се промени на 77% спрямо 23% през 2019 г. Има очевиден по-интензивен растеж (или по-малко интензивен спад) в градските население в страните, както в допустимата зона (средно увеличение от 2,3%), така и в националната област (средно увеличение от 1,8%), със силно въздействие в Турция, тъй като самият Истанбул нараства с над 0,7 милиона жители спрямо анализирания месечен цикъл. Единственото изключение е в допустимата зона на Румъния, където градското население намалява в по-голяма степен от селското население.

⁷Източник за регионални данни: Световна банка DataBank, Индикатори за световно развитие в <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators> – за Армения, Грузия, Република Молдова; Национален статистически институт – за България; Евростат – за Гърция; Национален статистически институт – за Румъния; Федерална държавна статистическа служба, <https://eng.gks.ru/territorial> – за Руската федерация; Турски статистически институт - за Турция; Държавна статистическа служба – за Украйна

Източник за национални данни: Световна банка DataBank, Индикатори за световно развитие в <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

⁸ United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2018). *The World's Cities in 2018 – Data Booklet* (ST/ESA/SER.A/417),

https://www.un.org/en/events/citiesday/assets/pdf/the_worlds_cities_in_2018_data_booklet.pdf

Фиг. 4 – Градско/ селско население (%) в обхвата на допустимата територия и на национално ниво (където се различава от допустимата територия, 2016-2019⁹)

Процесът на урбанизация поражда общи екологични и социално-икономически предизвикателства пред устойчивото градско развитие.

Една от особеностите на програмната зона е увеличаването на населението в крайбрежните зони през летния сезон поради туризъм, което води до създаване на икономически възможности, но и допълнително натоварване на местната инфраструктура и околната среда.

ИКОНОМИЧЕСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Политическата позиция по отношение на ЕС сред страните от Черноморския басейн не е хомогенна: България, Гърция и Румъния са страни членки на ЕС, Турция преговаря за присъединяването си към ЕС. Република Молдова, Грузия и Украйна подписаха споразумения за асоцииране с ЕС и работят по съвместни инициативи, насочени към укрепване на политическото асоцииране и икономическата интеграция с Европейския съюз, включително частта за задълбочена и всеобхватна зона за свободна търговия (ЗВЗСТ). Армения подписа Споразумението за всеобхватно и засилено партньорство с ЕС, което влезе изцяло в сила на 1

⁹ Източник на регионалната информация: World Bank DataBank, World Development Indicators in <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators> - for Armenia, Georgia, Republic of Moldova; National Statistical Institute – for Bulgaria; Eurostat – for Greece (only national data available); National Institute of Statistics – for Romania; Federal State Statistic Service, <https://eng.gks.ru/territorial> – for Russian Federation; Turkish Statistical Institute - for Turkey; State Statistical Service – for Ukraine

Източник на национални данни: World Bank DataBank, World Development Indicators in <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

март 2021 г. Заедно Армения, Грузия, Република Молдова и Украйна също си сътрудничат в рамките на Източното партньорство¹⁰.

Регионът се намира в близост до големи пазари, включително останалата част от Европейския съюз, Руската федерация и Турция и е облагодетелстван от огромна площ от земеделска земя и значителни енергийни и природни ресурси. Въпреки че темпът на структурната реформа варира от една страна в друга, регионът като цяло е в процес на положителна икономическа трансформация, като постепенно се отдалечава от модел на растеж, основан на големи предприятия, специализирани в междинни продукти и преработване, към по-диверсифицирана и отворена икономическа структура¹¹.

Въпреки това остават важни предизвикателства. Някои страни претърпяха силно обезценяване на валутата. Поради това икономиката на някои от страните от Черноморския басейн продължава да бъде уязвима на външни шокове като повишено глобално търговско напрежение, турбуленция на глобалните финансови пазари и регионално геополитическо напрежение.

Икономиките на някои от страните от Черноморския басейн зависят силно от инвестиции и подкрепа от чуждестранни граждани.

Във всички страни от Черноморския басейн услугите представляват основния икономически сектор, следван от промишлеността и селското стопанство.

Икономическата структура на страните от Черноморския басейн все още показва като цяло по-голям дял на селскостопанските и промишлените сектори от средния за ЕС. Що се отнася до икономическата структура, страните отчитат общ дългосрочен спад на селскостопанския сектор, бърз растеж на сектора на услугите и фактът, че от страна на разходите частният сектор представлява по-голямата част от нарастващия икономически растеж, воден в голяма степен от потребителското търсене¹².

Значителни разлики¹³ по отношение на БВП на глава от населението съществуват между държавите-членки на ЕС и страните партньори¹⁴, вариращи от 3,725 USD за Украйна до 19 583 USD за Гърция. Средната стойност е повече от пет пъти по-ниска от средния за ЕС БВП на

¹⁰ Joint Staff Working Document – recovery, resilience and reform: post 2020 Eastern Partnership priorities. https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/101173/Joint%20Staff%20Working%20Document%20-%20Recovery,%20resilience%20and%20reform:%20post%202020%20Eastern%20Partnership%20priorities

¹¹ Eastern Partner Countries 2020 Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/8b45614b-en.pdf?expires=1600772864&id=id&accname=guest&checksum=7AEEF0D17FD80A0716B3430A8EAD6FFB>

¹² Commission on the Black Sea - *The Current State of Economic Development in the Black Sea Region, Policy Report, 2010*

¹³ Joint paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027, 20 January 2020, Orientation for Interreg NEXT Black Sea Basin Cooperation

¹⁴ According to *Regulation (EU) 2021/1059 of the European parliament and of the Council of 24 June 2021*: 'partner country' means an IPA III beneficiary or a country or territory covered, for Interreg A and B programmes, by the Neighbourhood area listed in Annex I to Regulation (EU) 2021/947 or the Russian Federation, (...), and which receives support from the external financing instruments of the Union;

глава от населението и съответства на горно средно ниво на доходи според класификацията на Световната банка.

На регионално ниво през 2018 г. районът на Кентрики Македония от Гърция е регионът с най-висок БВП на глава от населението с 30 452 USD и Запорожие от Украйна, регионът с най-нисък БВП на глава от населението с 1 165 USD.

В редица страни в областта перспективите за растеж са относително стабилни през периода 2016-2019 г. но нерешените предизвикателства задържат растежа под потенциала¹⁵. Икономическият растеж за страните от Черноморския басейн е средно 1,85% през 2016 г., 4,11% през 2017 г., 3,41% през 2018 г. и 3,32% през 2019 г. и надминава средния растеж за ЕС през почти целия референтен период (2 % през 2016 г., 2,6 % през 2017 г., 2 % през 2018 г. и 1,5 % през 2019 г.)¹⁶

Що се отнася до инфлацията (индекса на потребителските цени), ставките варират от една страна в друга. В повечето страни инфлацията е под контрол, но се забелязва възходяща тенденция, достигаща двуцифрени нива в Турция и Украйна.

ЕС е важен икономически и търговски партньор за страните от Черноморския регион. Чрез своите двустранни и регионални дейности ЕС подкрепя усилията на страните от региона за подобряване на регулаторната им рамка и цялостната бизнес среда. ЕС подкрепя усилията на организациите за регионално сътрудничество, насочени към по-нататъшна либерализация на търговията. В предстоящия период ще бъде важно да се гарантира съвместимост със съществуващите ангажименти, включително в контекста на ЕС и СТО.

През 2019 г. средният износ на страните от Черноморския басейн представлява 41,45% от БВП, а вносът - 44,9% от БВП. Повечето от страните от басейна имат търговски дефицити.

СИНЯТА ИКОНОМИКА - СВЪРЗВАЩ ЕЛЕМЕНТ ЗА УСТОЙЧИВО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА ЧЕРНО МОРСКИ

„Синята икономика” се откроява като важна стъпка в концептуализацията и реализацията на устойчивото развитие (ЦУР 14). Както е известно, устойчивото развитие е дефиниция, която отговаря на нуждите на настоящето, без да компрометира способността на бъдещите поколения да задоволяват собствените си нужди. По този начин синята икономика е устойчивото използване на океанските и морските ресурси в полза на хората. Най-просто казано, Синята икономика е оформена около два елемента. Първата е необходимостта от защита и, където е необходимо, възстановяване на съществуващата база от океански и морски ресурси, които в момента осигуряват храна и поминък за хората. Другият елемент на синята икономика се отнася до океаните и моретата като ресурси, които предлагат възможности за подобрени или нови устойчиви икономически дейности.¹⁷

¹⁵ Joint paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027, 20 January 2020, Orientation for Interreg NEXT Black Sea Basin Cooperation

¹⁶ Source: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>

¹⁷ Source: https://www.undp.org/blog/blue-economy-sustainable-ocean-economic-paradigm?utm_source=EN&utm_medium=GSR&utm_content=US_UNDP_PaidSearch_Brand_English&utm_campaign=CENTRA

В този контекст, като се имат предвид уникалните екологични характеристики на региона, синята икономика в Черноморския басейн е силно зависима от установените морски сектори, като транспорт, корабостроене, рибарство/аквакултура и туризъм.

Има високо ниво на разнообразие по отношение на бизнес условията и растежа на бизнеса в целия регион. Преобладаващото мнозинство от фирмите в района на Черноморския басейн са малки и средни предприятия (МСП). Малките и средни предприятия в страните партньори все още играят сравнително скромна роля, когато става въпрос за принос към заетостта и БВП, в сравнение с тези в ЕС, въпреки че представляват до 99% от всички фирми. По-голямата част от МСП в страните партньори са микропредприемачи, работещи в сектори с ниска добавена стойност и с ограничена склонност към износ.

Туристическата индустрия днес представлява важен източник на приходи за повечето черноморски страни. Районът на Черноморския басейн включва както утвърдени, така и нововъзникващи туристически места с различна степен на инфраструктурно развитие, свързаност и сила на марката.

От друга страна, черноморските страни притежават забележително културно и етническо разнообразие, богато историческо и архитектурно наследство и разнообразни природни ресурси, аспекти, които се смесват през хилядолетията, за да оформят уникални общности, езици, религии и занаяти, а именно отличителна и атрактивна комбинация за пътниците, следователно голям потенциал за развитие на туристическата индустрия и принос към синята икономика.

ЮНЕСКО призна 19 културни места в района на Черноморския басейн, включително исторически градове, религиозна архитектура и археологически обекти. Освен това 3 природни/смесени обекта от допустимата зона на Черно море са включени в списъка на ЮНЕСКО за световно наследство.

В контекста на пандемията от COVID-19 дигитализацията на културното наследство и онлайн достъпността може да бъде опция за опазване и популяризиране на културното наследство.

Черно море е морски басейн с важен потенциал, но и предизвикателства по отношение на устойчивото използване на неговите морски ресурси. Морската аквакултура е една от най-бързо развиващите се дейности през последните години и се смята, че има голям бъдещ потенциал.

Морската аквакултура се характеризира с производството на европейски лаврак, миди, стриди, морска пъстърва и калкан. Като цяло аквакултурата играе основна роля в страните около Черно море, където морският риболов обикновено е малък.

Страните в района на Черноморския басейн имат ниски нива на иновационна инфраструктура и инвестиции. По отношение на инвестициите в научноизследователска и развойна дейност като процент от БВП, всички страни от басейна са под средното за Европа (ЕС28) от 2%.

Университетите и изследователските институти, заедно с големите частни компании, разположени в страните от Черноморския басейн, действат като източници на таланти и квалифициран човешки капитал, желаещ да се ангажира с иновативни дейности. Също така през последните години в областта бяха създадени няколко мрежи за изследователи, като Международния център за черноморски изследвания (ICBSS), Черноморската университетска мрежа (<https://bsun.org/>), която вече има капацитет за прилагане изследователски проекти.

Иновационният потенциал на малките и средните предприятия и способността им да се адаптират към бързо променящите се пазарни условия ги превръщат във все по-важен източник на предприемаческа динамика в района на Черноморския басейн, както и важен стълб на синята икономика.

Транснационалното сътрудничество представлява ключова възможност за заинтересованите участници от Черноморския басейн за по-нататъшно развитие на научноизследователската и иновационната дейност.

ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА КРИЗАТА COVID-19

Освен огромното въздействие върху здравния сектор, епидемията от COVID-19 причини ни значителни социално-икономически смущения. Ефектите от настоящата криза оказват влияние върху трансграничната динамика и със сигурност ще повлияят на социално-икономическите перспективи на областите на сътрудничество в Черноморския басейн.

Въздействието на COVID-19 върху брутния вътрешен продукт за 2020 г. се оценява като значително в страните от Черноморския басейн.

Икономическите сектори, най-засегнати от огнището на COVID-19 в зоната на сътрудничество в Черноморския басейн, са туризмът (настаняване, кетъринг, транспорт, туристически агенции и туроператорски дейности), както и културните и развлекателни дейности.

Транспортната индустрия също беше силно засегната във всички страни от региона, тъй като морският и въздушният трафик бяха почти напълно затворени през първите месеци на задържането.

Освен това други индустрии претърпяха икономическо забавяне: автомобилният сектор, производствената индустрия и корабоплаването.

Скорошната пандемия на COVID-19 направи необходимостта от защита и възстановяване на природата още по-неотложна. Пандемията повиши осведомеността за връзките между нашето собствено здраве и здравето на екосистемите. Тя демонстрира необходимостта от устойчиви вериги за доставки и модели на потребление, които не надхвърлят границите на планетата. Рискът от поява и разпространение на инфекциозни заболявания се увеличава с унищожаването на природата. Следователно опазването и възстановяването на биоразнообразието и добре функциониращите екосистеми е от ключово значение за

повишаване на нашата устойчивост и предотвратяване на появата и разпространението на бъдещи болести.¹⁸

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Черно море е едно от моретата, най-силно засегнати от човешката дейност в света. Комбинация от характеристики прави нейната екосистема силно чувствителна към натиска от подобни дейности. Районът е белязан и от последиците от изменението на климата, въпреки че този въпрос не е достатъчно разгледан в регионален мащаб.

Черноморските страни са структурно много разнородни, което представлява множество възможности, но и предизвикателства.¹⁹

В крайбрежните райони остават основните екологични предизвикателства: (а) опазването на търговските морски живи ресурси, (б) опазването на биоразнообразието и местообитанията на Черно море, (в) намаляване на еутрофикацията и осигуряване на добро качество на водата за човешкото здраве, (г) използване за устойчив туризъм²⁰

Четири взаимосвързани приоритетни трансгранични проблеми на Черно море, определени от финансираната от ЕС проект за мониторинг на околната среда в Черно море (EMBLAS)²¹ са 1) еутрофикация – обогатяване с хранителни вещества, промени в морските живи ресурси; 2) химическо замърсяване (включително нефт); 3) промени в биоразнообразието/хабитатите, включително въвеждането на чужди видове – както и в следствие на промишлени дейности, селско стопанство, битови отпадъчни води, морски транспорт (нефт разливи, баластни води); 4) деградация на крайбрежната зона (урбанизация, туризъм).

Екологичните въпроси са също толкова важни по сухопътните граници, особено във връзка с трансграничните води (речни басейни, включително подземните води и езера), трансграничното замърсяване на въздуха и управлението на отпадъците или споделените защитени зони.²²

Поради своята полузатворена природа, урбанизацията и индустриализацията на крайбрежните зони и нарастващия натиск върху природните ресурси, Черно море претърпява значителна деградация на биоразнообразието през последния век. В резултат на това се полагат значителни усилия както на регионално, така и на национално ниво за ограничаване на замърсяването, справяне с еутрофикацията и подобряване на устойчивото управление на природните ресурси. Повишава се обществената загриженост относно влиянието на изменението на климата върху черноморската екосистема, което все още не е добре разбрано.

¹⁸ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, EU Biodiversity Strategy for 2030:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1590574123338&uri=CELEX:52020DC0380>

¹⁹Source: <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/system/files/Report%203%20%28Task%204%29%20Final%20final%2014-4-14.pdf.pdf>

²⁰ Commission on the Protection of the Black Sea against Pollution - Black Sea Commission (2017), Black Sea Integrated Monitoring and Assessment Program (BSIMAP) for years 2017-2022: https://ec.europa.eu/environment/marine/international-cooperation/regional-sea-conventions/bucharest/pdf/BSIMAP_2017_to_2022_en.pdf

²¹ [Summary of EMBLAS Project findings, gaps, and recommendations.pdf](#) (www.emblasproject.org)

²² EC-EEAS (2020), Joint Paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027

Справянето с тези проблеми ще подобри екологичното състояние на Черно море, но също така ще насърчи развитието на морски дейности, които са пряко зависими от здравословна и балансирана околна среда, като рибарство, аквакултура и туризъм.²³

По-големият брой наводнения в района на Черноморския басейн е свързан с изменението на климата. Въз основа на наличните статистически данни за периода 2016-2019 г.²⁴, има зони с риск от наводнения в Гърция, Република Молдова и Румъния, по-висок в Анатолики Македония, Гърция (5 170 кв. км) и Югоизточна Румъния (4 921 кв. км), докато по-нисък в Кентрики Македония, Гърция (3 735 кв. км) и Република Молдова (2640 кв. км).

В допълнение, бреговата ерозия е сериозен проблем по крайбрежието на Черно море, където 19% (800 km) от брега изпитва скорост на ерозия по-висока от 1 m/година и липсват подходящи стратегии, регулации и рамки за управление на бреговата ерозия в крайречните страни.

Въпреки факта, че екосистемите на Черно море са известни като богати и разнообразни, познанията за тези екосистеми са далеч ограничени в сравнение с други морета. Например, всички характеристики на биоразнообразието на неговия морски регион имат статут „неизвестен“.²⁵ В рамките на проекта EMBLAS е направена първоначална оценка на екологичното състояние на крайбрежните води на Грузия, Руската федерация и Украйна. Въпреки това в Черноморския басейн има повече от двадесет природни резервата. Според Европейската агенция по околна среда (ЕАОС) между 2000-2019 г. покритието на национално защитените територии се е увеличило повече от два пъти в Република Молдова, нараснало значително в Украйна (75 %) и се е разширило в по-малка степен в Грузия (37 %) и Армения²⁶. Повърхността на защитените територии все още е значително малка в района на Черноморския басейн и повечето от съществуващите защитени територии са сухоземни, докато има по-малко морски защитени територии, с изключение на Румъния, която има балансирано представителство между сухоземни и морски защитени зони. Други предизвикателства включват необходимостта от подобряване на ефективността на управлението на защитените територии, както и въвеждането на ефективни програми за мониторинг.

Въпреки че няколко страни в Черноморския регион са изправени пред недостиг на вода²⁷, басейнът като цяло е добре снабден със сладководни ресурси, включително тези, подходящи за питейна вода. Замърсяването на реките обаче доведе до рязък спад в достъпа до безопасни питейна вода и налага използването на скъпи технологии за пречистване на водата. Чрез техническа помощ и инвестиционна подкрепа Европейският съюз помогна на страните от региона да подобрят достъпа до съвременни водоснабдителни и канализационни услуги. Въпреки това все още са необходими допълнителни действия.

²³Source: <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/system/files/Report%203%20%28Task%204%29%20Final%20final%2014-4-14.pdf>

²⁴ Source: Data provided by participating countries during the programming period, based on national statistics, at national and regional level. For the rest of the countries/regions, data is not available

²⁵ EC-EEAS (2019), Black Sea Synergy: review of a regional cooperation initiative - period 2015-2018 and EC-EEAS (2020), Joint Paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027

²⁶ See <https://www.eea.europa.eu/publications/protected-areas-in-the-eastern>

²⁷ <https://www.eea.europa.eu/highlights/eus-eastern-partnership-countries-face>

Големите градове от водосборния басейн на Черноморския басейн извън крайбрежната зона имат предимно пълно биологично пречистване на отпадъчните води, което като цяло работи с достатъчна ефективност. Въпреки това пречистването на отпадъчните води често не е достатъчно или липсва в селските райони и в крайбрежните градове – още повече, че пречиствателните станции се претоварват през разгара на сезона, когато населението в крайбрежните градове се увеличава значително.

По отношение на замърсяването, наземните източници са най-големите замърсители и представляват повече от 70% от цялото замърсяване в района на Черно море. Евтрофикационните хранителни вещества, които навлизат в морето от замърсяване на въздуха, чрез повърхностни и подземни води или директно чрез атмосферни отлагания върху морската повърхност, са едни от най-вредните замърсители. По-конкретно, хранителните вещества, навлизащи от река Дунав (главно нитрати), остават значително количество, но стабилни в хода на времето. Замърсяването с нефт в Черно море продължава да бъде проблем по протежение на главните корабни маршрути и в крайбрежните райони около устията на реките, канализацията, промишлените инсталации и пристанищата.²⁸

Замърсяването на водата, независимо дали от селскостопански дейности, промишлени или градски зауствания, са критични проблеми, изострени от рисковете от замърсяване на моретата в регионални морета, като Черно море. Замърсяването на въздуха също е трансграничен проблем в морските райони и поради морския транспорт.²⁹

Проблемите с опазването на околната среда и изменението на климата са важни в контекста на общите морски басейни.³⁰ В тази посока Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие и Планът за действие за нулево замърсяване за 2030 г., който е структуриран в Програмата за устойчиво развитие до 2030 г. и с целите на Парижкото споразумение за изменението на климата, включва ключови ангажименти за 2030 г. за законова защита на минимум 30% от сушата на ЕС и 30% от морската площ на ЕС и стриктно опазване на една трета от защитените зони на ЕС. Начинът за смекчаване на въздействията от изменението на климата, контрол на природни бедствия, преодоляване на продоволствената несигурност и контрол на огнища на болести – включително чрез защита на дивата природа и борба с незаконната търговия с диви животни, е да се създаде съгласувана, взаимосвързана, устойчива трансевропейска природна мрежа от защитени зони на сушата и в морето. Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. ясно споменава, за да „имаме наистина съгласувана и устойчива трансевропейска природна мрежа, ще бъде важно да се създадат екологични коридори, за да се предотврати генетична изолация, да се даде възможност за миграция на видове и да се поддържат и подобряват здрави екосистеми“. Няколко държави в Черноморския басейн са поставили национални цели за покритие на защитените територии, които трябва да бъдат постигнати до 2020 г. От 2009 г. насам създаването на мрежата Emerald на Бернската конвенция е подкрепено от последователни съвместни програми на ЕС/Съвета на Европа, финансирани от ЕС.

²⁸ ЕС-EEAS (2020), Joint Paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027

²⁹ ЕС-EEAS (2020), Joint Paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027

³⁰ ЕС-EEAS (2020), Joint Paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027

Що се отнася до намаляването на замърсяването, основните предизвикателства пред трансграничната зона са свързани със справянето с основните източници на замърсяване в морето, подобряването на пречистването и управлението на водите, подобряването на системите за управление на отпадъците, предотвратяването на замърсяването от генериране на отпадъци и намаляването на морските отпадъци, включително чрез насърчаване на решения за рециклиране.³¹

Проектите за събиране на данни за околната среда ще бъдат насърчавани по време на процеса на кандидатстване да се консултират и доразвият, ако е необходимо, информацията, събрана от Европейската агенция за околна среда или по други инициативи, като AQUILA, FAIRMODE или Copernicus и др.

Без международно сътрудничество и незабавни действия екологичното състояние на Черно море е изложено на висок риск от влошаване. Ето защо създаването и ефективното функциониране на съгласувана, взаимосвързана и устойчива на изменението на климата природна мрежа в Черноморския регион е от решаващо значение.

По този начин 45% от финансовите средства за проекти на Програма Интеррег NEXT BSB са предназначени за постигане на целите за климата, както е посочено в член 6 CPR, приложение I CPR, съображение 5 Interreg и 30 % са предназначени за биоразнообразие в съответствие с амбицията посочено в съображение 11 CPR.

СВЪРЗВАНОСТ И ТРАНСПОРТ

По-свързана територия на сътрудничество между държавите-членки на ЕС и страните партньори е амбициозна цел, свързана с всички други цели на политиката на политиката на сближаване на ЕС.

Идентифицирани са девет коридора за рационализиране и улесняване на координираното развитие на трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T)³², като Черно море е разположено в източния край на ЕС на коридора Ориент/Източно Средиземноморие (кафяв) и коридора Рейн-Дунав, които свързват ЕС със съседите му в региона.

Коридорът Рейн-Дунав и неговата източна крайна връзка с Черно море изискват по-тесен диалог и сътрудничество между регионите на река Дунав и Черно море, като река Дунав е основният воден път и връзка между Черно море и Централна и Западна Европа. Между 2015 и 2018 г. бяха положени усилия за развитие на връзките между двата региона. Създаването на нови връзки между черноморските пристанища може да подобри взаимовръзката на Черно море с реките Дунав, Днепър, Днестър и Дон.

Връзките на черноморските пристанища помежду си и фериботните връзки с гръцките пристанища трябва да се развиват допълнително, така че да осигурят частична връзка със Средиземно море през проливите, както и на изток, с Кавказ, за да се гарантира интеграцията на Черното море. Източното и западното крайбрежие на морския регион. Черноморско-средиземноморската връзка е важна и за изграждането на морските магистрали, като реална

³¹ EC-EEAS (2020), Joint Paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027

³² Source: https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t_en

конкурентна алтернатива на сухопътния транспорт. Фокусирайки се върху базираните по море логистични маршрути за товарни потоци, той има за цел да намали задръстванията по пътищата чрез модална промяна. На ниво Европейски съюз се предвижда морските магистрали да станат част от TEN-T мрежата³³, така че връзката между Черно море и Средиземно море става важна, особено по отношение на коридора Югоизточна Европа.

В гореспоменатия контекст необходимостта от по-голяма интермодалност и мултимодалност излиза на преден план. Поради тази причина черноморските пристанища и свързаната с тях инфраструктура трябва да бъдат модернизирани и свързани с железопътния и автомобилния транспорт и със съществуващите транспортни възли. В частност, връзката с коридорите на TEN, преминаващи през България, Румъния и Украйна, може да бъде подобрена, което ще осигури по-добра свързаност на региона със съседните мрежи и ще бъде стъпка към по-нататъшната му териториална интеграция в Европа.

Поради стратегическото си местоположение по пътя на важни енергийни маршрути между Европа, Кавказ и Близкия изток, Черноморският регион се превърна в разширяващ се енергиен пазар с голям потенциал за развитие и важен център за енергийни и транспортни потоци³⁴. Регионът на Каспийско море специално се очертава като важен доставчик на петрол и газ за Европа. Повечето маршрути за износ на каспийски нефт и газ към Европа пресичат Черно море или крайбрежните държави.

Черноморският басейн предоставя нови възможности за свързаност. Развитието на устойчиви, интелигентни и интермодални инфраструктури, модернизация на пристанищната инфраструктура и управление и цифрова свързаност може да донесе добавена стойност за региона и извън него. Свързващата роля на Черноморския басейн по отношение на взаимосвързаността и връзките му с Азия, през Каспийския регион, с Дунав и Средиземно море трябва да бъде допълнително развита, тъй като те играят ключова роля в енергийния и транспортния сектор³⁵.

По отношение на летищата, свързани с международна мрежа в Черноморския регион, данните за 2019 г. показват, че в сравнение с 2016 г. в Турция е построено само едно ново летище, регион Истанбул (TR10).

Поради ограничения достъп до магистрали и първокласни пътища, пътната транспортна инфраструктура на Черноморския регион все още се нуждае от интегриран подход за регионално планиране.

През последните години цифровата свързаност стана тясно свързана с достъпа до интернет от частни мрежи. В района на Черноморския басейн се наблюдава средногодишен ръст на домакинствата, оборудвани с персонален компютър, и на домакинствата с достъп до интернет. Освен това използването на интернет услуги от гражданите непрекъснато се увеличава.

³³ Source: https://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/motorways_sea_en

³⁴ Black Sea Synergy – A New Regional Cooperation Initiative

³⁵ Joint paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027

В страните от Черноморския басейн има широк достъп и нарастваща тенденция за използване на интернет услуги от гражданите. През 2016 г. само 63% от населението на страните от басейна е използвало интернет, в сравнение със 78,7% през 2019 г.

Повече от всякога пандемията COVID-19 показва, че всички аспекти на дигитализацията, като свързаност (поемане на фиксиран широколентов достъп, фиксирано широколентово покритие, мобилен широколентов и широколентов достъп), човешки капитал (умения на интернет потребители и напреднали умения), използване на интернет (използване от гражданите на интернет услуги и онлайн трансакции), интеграция на цифрови технологии (дигитализация на бизнеса и електронна търговия) и цифрови обществени услуги (електронно правителство) трябва да представляват ключов приоритет в развитието на синя икономика на страните от черноморския басейн.

Въпреки това, като се има предвид размера на покритата площ и изправените предизвикателства, постигането на горните цели, свързани със стратегически устойчив транспорт и цифрови мрежи, би изисквало големи инвестиции в инфраструктура.

СОЦИАЛНИ И ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Подобряването на благосъстоянието на хората в Черноморския басейн включва съвместни реакции и системен подход, насочен към насърчаване на образованието, здравеопазването и заетостта и насърчаване на социалното развитие и приобщаване.

Има високо ниво на образование на населението на Черноморския басейн като цяло. Има различия в цялата програмна област по отношение на инфраструктурата за основно и средно образование, с някои рискове за неизпълнение на нуждите в някои страни. Като цяло записването в професионално гимназиално образование има леко отрицателна тенденция. Сериозни смущения в образователните системи се появиха в контекста на кризите на COVID-19, с очаквани дългосрочни негативни ефекти (и по-засилени за групите в неравностойно положение), не само за образованието, но и за обществото като цяло. В контекста на физическите ограничения, дължащи се на пандемията от COVID-19, трябва да се обмислят нови предизвикателства и възможности за образование (дигитализация, онлайн образование).

Равнищата на безработица са високи в избираемата област, особено за младежта. В контекста на кризите на COVID-19 се очаква увеличение и по-голямо въздействие за категориите в неравностойно положение. В контекста на физическите ограничения, дължащи се на пандемията, трябва да се разгледат нови предизвикателства и възможности за пазара на труда (дигитализация, дистанционна/онлайн работа и обучение).

Пандемията от COVID-19 може да окаже допълнителен натиск върху съществуващите социални проблеми в района на Черноморския басейн, особено за уязвимите категории население, като бежанци и мигранти, бедни хора, възрастни хора, хора с увреждания, изложени жени за домашно насилие, деца и младежи.

Здравното осигуряване е силно непоследователно в цялата програмна област и като цяло под средните нива за ЕС. Има общи маргинални положителни тенденции в някои области (например продължителност на живота, процент на детска смъртност, всеобщо здравно

покрите, брой болнични легла и брой лекари). Пандемията от COVID-19 носи значителни тежести за здравеопазването. Въпреки това, в контекста на пандемичните ограничения, възможности като дигитализация и отдалечена и онлайн комуникация могат да насърчат развитието на услуги за електронно здравеопазване.

УПРАВЛЕНИЕ И ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО

Значението на стимулирането на сътрудничеството с организациите на гражданското общество в Черноморския регион с оглед улесняване на устойчивото развитие и повишаване на устойчивостта на обществото беше повторено от заключенията на Съвета относно ангажимента на ЕС към черноморското регионално сътрудничество, приети на 17 юни 2019 г. Създаване пространството за гражданското общество остава постоянен приоритет³⁶.

Свиването на пространството на гражданското общество в региона продължава да бъде причина за безпокойство. Доброто управление включва активно участие на гражданското общество в региона. Неправителствените организации често остават слабо закотвени в обществото, с ниски нива на членство и доброволчество и дори по-ниски нива на индивидуални дарения, разчитащи предимно на чуждестранни или публични средства.

При силна конкуренция за финансиране, местните НПО често остават ориентирани към организацията, вместо да обединяват сили в коалиции и мрежи по въпроси. Насърчаването на дух на сътрудничество между НПО и свързването им с по-широкото общество остава предизвикателство в големи части от района на Черноморския басейн.

На ниво Черноморски басейн сътрудничеството на НПО се разви в рамките на Черноморския форум на неправителствените организации, който се среща редовно от стартирането му в Букурещ през 2008 г., осигурявайки пространство за дебати, взаимно познаване и сътрудничество между представителите на гражданското общество в Черноморския регион. Форумът е организиран с подкрепата на румънското Министерство на външните работи и Европейската комисия в рамките на Черноморската синергия. Този финансиран от ЕС проект е насочен към насърчаване на регионалното сътрудничество между организациите на гражданското общество, които подкрепят създаването на съвместни партньорства и проекти. Подкрепата за развитието на Черноморския форум на НПО и неговите структури е удължена до края на 2022 г. Новите форми на сътрудничество между гражданското общество могат да се основават на работата на Черноморския форум на НПО и да използват съществуващите структури.

Предходните програми за Черноморския басейн бяха важен вектор за консолидиране на черноморската неправителствена общност, като важен дял от партньорите в одобрените проекти по Програма 2014-2020 г. са представени от организации на гражданското общество (75%).

³⁶ EC (2020) - Joint paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021-2027. Interreg NEXT programmes on EU external borders with the neighbouring partner countries – Annex IV Orientations for the Interreg NEXT Black Sea Basin cooperation

Приближаването на Европа и нейните съседи до нейните граждани е междусекторен въпрос, който върви ръка за ръка с доброто управление. На нивото на Черноморския басейн се срещат следните предизвикателства:

- Наличието на зони с намален административен капацитет и липсата на ресурси за реализиране на инициативи за сътрудничество;
- Ниско ниво на ангажираност на публичните власти в проекти, финансирани по предишни програми;
- Дигитално разделение в публичния сектор;
- Различията между административните системи в страните;
- НПО често остават ориентирани към организацията, вместо да обединяват сили в коалиции и мрежи по различни въпроси;
- Относително намалено покритие на цифровите обществени услуги;
- Езиковите бариери представляват важна пречка за сътрудничеството между заинтересованите страни.

МИГРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА ГРАНИЦИТЕ

Опасенията за регионалната сигурност и продължителните конфликти в района на Черно море продължават да възпрепятстват социалното и икономическото развитие на тези икономики в преход³⁷.

Напрежението, породено от конфликти за територии, представлява заплаха за сигурността на региона като цяло, а не само за държавите, участващи в тези конфликти. За страните от Черноморския басейн границите понякога представляват пречки, но и потенциални мостове за сътрудничество.

Ефективното управление на границите изисква външните граници на ЕС да са едновременно ефективни и сигурни. В много отношения това изисква тясно сътрудничество на национално ниво, но ТГС също има важна роля, например за подобряване на гранично-пропускателната инфраструктура, за засилване на обмена на информация и сътрудничество между граничните власти на местно ниво или за подобряване на управлението чрез по-координиран подход към управлението.

Европейският съюз беше сериозно засегнат през 2015 и 2016 г. от кризата с бежанците и мигрантите в резултат на войната в Сирия. ЕС беше подложен на изключителен натиск, тъй като стотици хиляди хора нахлуха, често неконтролирани, в държавите-членки. Ако Средиземно море беше в авангарда на кризата, Черно море играеше второстепенна роля. Черноморският маршрут беше временно използван през 2017 г.

³⁷ European Commission, Joint paper on Interreg NEXT Strategic Programming 2021 - 2027

От друга страна, страните от Черноморския басейн имат едни от най-големите емигрантски популации в региона.

Като цяло миграцията е деликатна тема и справянето с нея изисква много средства. Освен това проблемите на бежанците и миграцията не са общи черти във всички страни от Черноморския басейн, всяка страна има своя специфика: голям брой бежанци в Турция и Гърция, страни с висок процент на миграция (Руската федерация, Румъния, България, Украйна, Армения и Република Молдова) и страни, икономически зависими от получените парични преводи (Украйна, Армения, Грузия и Република Молдова).

СИНЕРГИИ И ДОПЪЛНЯВАНЕ

За да се подобри използването и капитализирането на проекти, подкрепени със средства на ЕС, Програмата за Интеррег NEXT Черноморски басейн трябва да е в съответствие с разпоредбите на Регламент Interreg (ЕС) 2021/1059 и да се разработва и прилага в синергия с макро-регионални стратегии и стратегии за морски басейни и други съществуващи инициативи за регионално сътрудничество.

Инициативата Black Sea Synergy (BSS) е ключовата политическа рамка за ангажимента и засиленото сътрудничество на Европейския съюз в региона. Той стартира през 2007 г. като гъвкав форум за насърчаване на сътрудничеството между ЕС и страните около Черно море³⁸ за разработване на практически решения в целия регион за справяне с регионални и глобални предизвикателства.

БСС развива сътрудничеството в Черноморския регион, както и между Басейна и Европейския съюз, на основата на общи интереси. Той също така възнамерява да засили взаимодействието със съществуващите регионални инициативи, свързващи региона с ЕС, като например Стратегията на ЕС за Дунавския регион, и със съществуващите международни организации, действащи в региона.

Допълняемостта на подкрепата е от съществено значение, за да се гарантира най-доброто използване на ресурсите и резултатите за отговарящите на условията региони и заинтересовани страни. В това отношение програмата Интеррег NEXT Черноморски басейн ще продължи да търси допълване с други ключови рамки за сътрудничество в рамките на Черноморския регион и с други донори, като Черноморското икономическо сътрудничество (ЧИС), Конференцията на периферните морски региони (CPMR) и Балканската и Черноморската комисия (BBSC), Асамблеята на европейските региони (AER), Комисията за защита на Черно море от замърсяване (Black Sea Commission или BSC) и Инициативата на трите морета.

Успехът на транснационалното сътрудничество в района на Черноморския басейн зависи и от координацията и сътрудничеството с други инструменти за финансиране, тъй като създава

³⁸ Държавите, обхванати от инициативата на ЕС за Черноморско взаимодействие са: Армения, Азербайджан, България, Грузия, Гърция, Румъния, Република Молдова, Руската федерация, Турция и Украйна. След непредизвикана и неоправдана, безпрецедентна руска агресия срещу Украйна, започната на 24 февруари 2022 г., ангажиментът на ЕС с руските власти беше прекратен.

възможности за капитализиране на резултатите и резултатите от проекта и следователно за умножаване на тяхното териториално въздействие.

По този начин програма Интеррег NEXТ Черноморски басейн има за цел да използва синергии и допълване с други финансирани от ЕС програми и приноса на други донори.

За да се гарантират последователни интервенции и да се спазва принципът на доброто финансово управление, като се избягва двойно финансиране, действията по програмата трябва да бъдат съгласувани и допълващи националните и регионалните програми за държавите-членки (финансирани чрез Многогодишна финансова рамка – МФР) и други програми Interreg, с които Програмата за Черноморски басейн Интеррег NEXТ споделя общи територии, като: Интеррег NEXТ Румъния-Молдова, Интеррег NEXТ Румъния-Украйна, Interreg Румъния-България, Interreg Гърция-България, Interreg IPA България-Турция и Interreg Danube .

Елементите на зелената и синя икономика в тези програми, по-специално обучението и квалификацията на работната сила, трябва да се следват.

За да допринесе за възстановяването на морската околна среда за здравето, програмата се привежда в съответствие с климатичната неутралност и амбицията за нулево замърсяване на ЕС за 2030 и 2050 г., заложи в целите на Зелената сделка, Програмата на ООН за устойчиво развитие до 2030 г. и нейните 17 Цели за устойчиво развитие, рамката за климата и енергията до 2030 г., планът за устойчива синя икономика, както и механизмът за финансиране по Механизма за възстановяване и устойчивост на ЕС.

Докато програмата Интеррег NEXТ Черноморски басейн се фокусира изключително върху транснационалната добавена стойност на проектите, тя може да бъде допълнение към действията, предназначени да поправят непосредствените икономически и социални щети, причинени от пандемията на коронавирус, финансирани чрез Механизма за възстановяване и устойчивост.

Механизмът за възстановяване и устойчивост е временен инструмент за възстановяване, тясно свързан с приоритетите, насочени към дългосрочно устойчиво и приобщаващо възстановяване, което насърчава зеления и дигиталния преход, докато Програмата Interreg NEXТ Черноморски басейн насърчава дълготрайни партньорства за постигане на добре дефинирани цели и справяне с предизвикателства с транснационално измерение.

По време на поканата за представяне на предложения кандидатите от участващите страни ще трябва да опишат допълняемостта на дейностите, предвидени да бъдат финансирани чрез Програма Интеррег NEXТ Черноморски басейн, с други дейности, финансирани от бюджета на ЕС или други източници.

На всички етапи от процеса на изпълнение ще бъде взета предвид ефективната координация, за да се гарантира последователността, съгласуваността, допълването и синергията между източниците на финансиране, за да се постигне максимално въздействие и осезаеми ползи за гражданите във всички страни, участващи в програмата.

Ще бъдат осигурени и синергии с регионални и специфични за отделната страна инициативи в рамките на Източното партньорство.

МАКРОРЕГИОНАЛНИ СТРАТЕГИИ И СТРАТЕГИИ ЗА МОРСКИ БАСЕЙНИ

Макрорегионалните стратегии представляват нова възможност за всеобхватно развитие на по-голям регион, за справяне с общи предизвикателства и потенциал. Те представляват ясна добавена стойност на ЕС и съществуващите хоризонтални политики на ЕС са засилени.

Успешното прилагане на регионалните стратегии до голяма степен зависи от институционалния капацитет на многостепенните институции и участниците, участващи в нейното управление. Това става още по-предизвикателно, тъй като районът на Черноморския басейн е голяма хетерогенна зона от демографска, социална, икономическа и политическа гледна точка.

Програмата Интеррег NEXT Черноморски басейн е изготвена в съответствие с целите на основните стратегии, отнасящи се до програмната област: Черноморска синергия (BSS), Обща морска програма за Черно море (СМА), Стратегия на ЕС за Дунавския регион (EUSDR) за разработване на практически решения в целия регион за справяне с регионални и глобални предизвикателства.

БСС развива сътрудничеството в Черноморския регион, както и между Басейна и Европейския съюз, на основата на общи интереси. Той също така възнамерява да засили взаимодействието със съществуващите регионални инициативи, свързващи региона с ЕС, като например Стратегията на ЕС за Дунавския регион, и със съществуващите международни организации, действащи в региона.

Допълняемостта на подкрепата е от съществено значение, за да се гарантира най-доброто използване на ресурсите и резултатите за отговарящите на условията региони и заинтересовани страни. В това отношение програмата Интеррег NEXT за Черноморския басейн ще продължи да търси допълване с други ключови рамки за сътрудничество в рамките на Черноморския регион и с други донори, като Черноморското икономическо сътрудничество (ЧИС), Конференцията на периферните морски региони (СРМР) & Балканска и Черноморска комисия (BBSC), Асамблеята на европейските региони (АЕР), Комисията за защита на Черно море от замърсяване (Black Sea Commission или BSC) и Инициативата “Три морета”³⁹.

Успехът на транснационалното сътрудничество в района на Черноморския басейн зависи и от координацията и сътрудничеството с други инструменти за финансиране, тъй като създава възможности за капитализиране на резултатите и резултатите от проекта и следователно за умножаване на тяхното териториално въздействие.

По този начин Програмата Интеррег NEXT Черноморски басейн има за цел да използва синергии и допълване с други финансирани от ЕС програми и приноса на други донори.

³⁹ Three Seas is an initiative that brings together 12 EU Member States between the Baltic, Black and Adriatic seas: Austria, Bulgaria, Croatia, the Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia and Slovenia

За да се гарантират последователни интервенции и да се спазва принципът на доброто финансово управление, като се избягва двойно финансиране, действията по програмата трябва да бъдат съгласувани и допълващи националните и регионалните програми за държавите-членки (финансирани чрез Многогодишна финансова рамка – МФР) и други програми Interreg, с които Програмата за Черноморски басейн Интеррег NEXТ споделя общи територии, като: Интеррег NEXТ Румъния-Молдова, Интеррег NEXТ Румъния-Украйна, Interreg Румъния-България, Interreg Гърция-България, Interreg IPA България-Турция и Interreg Danube .

Елементите на зелената и синя икономика в тези програми, по-специално обучението и квалификацията на работната сила, трябва да се следват.

Освен това, за да допринесе за възстановяването на морската околна среда за здравето, програмата се привежда в съответствие с климатичната неутралност и амбицията за нулево замърсяване на ЕС за 2030 и 2050 г., заложи в целите на Зелената сделка, Програмата на ООН за устойчиво развитие до 2030 г. и нейните 17 Целите за устойчиво развитие, рамката за климата и енергията до 2030 г., планът за устойчива синя икономика, както и механизмът за финансиране по Механизма за възстановяване и устойчивост на ЕС.

Докато програмата Интеррег NEXТ Черноморски басейн се фокусира изключително върху транснационалната добавена стойност на проектите, тя може да бъде допълнение към действията, предназначени да поправят непосредствените икономически и социални щети, причинени от пандемията на коронавирус, финансирани чрез Механизма за възстановяване и устойчивост.

Също така, Механизмът за възстановяване и устойчивост е временен инструмент за възстановяване, тясно свързан с приоритетите, насочени към дългосрочно устойчиво и приобщаващо възстановяване, което насърчава зеления и цифровия преход, докато Програмата Интеррег NEXТ Черноморски басейн насърчава дълготрайни партньорства за справяне с добре дефинирани цели и справяне с предизвикателства с транснационално измерение.

По време на поканата за представяне на предложения кандидатите от участващите страни ще бъдат помолени да опишат взаимното допълване на дейностите, предвидени да бъдат финансирани чрез Програма Интеррег NEXТ Черноморски басейн с другите дейности, финансирани от бюджета на ЕС или други източници.

Следователно на всички етапи от процеса на изпълнение се взема предвид ефективната координация, за да се гарантира последователността, съгласуваността, допълването и синергията между източниците на финансиране, за да се постигне максимално въздействие и осезаеми ползи за гражданите във всички страни, участващи в програмата.

Ще бъдат осигурени и синергии с регионалната и специфичната за страната работа, извършвана под чадъра на Източното партньорство.

МАКРОРЕГИОНАЛНИ СТРАТЕГИИ И СТРАТЕГИИ ЗА МОРСКИ БАСЕЙНИ

Макрорегионалните стратегии представляват нова възможност за всеобхватно развитие на по-голям регион, за справяне с общи предизвикателства и потенциал. Те представляват ясна добавена стойност на ЕС и съществуващите хоризонтални политики на ЕС са засилени.

Успешното прилагане на регионалните стратегии до голяма степен зависи от институционалния капацитет на многостепенните институции и участниците, участващи в нейното управление. Това става още по-предизвикателно, тъй като районът на Черноморския басейн е голяма хетерогенна зона от демографска, социална, икономическа и политическа гледна точка.

Програмата Интеррег NEXТ Черноморски басейн е изготвена в съответствие с целите на основните стратегии, отнасящи се до програмната област: Черноморска синергия (BSS), Обща морска програма за Черно море (СМА), Стратегия на ЕС за Дунавския регион (EUSDR), ЕС Стратегия за Адриатическия и Йонийския регион (EUSAIR).

Въпреки ограничения си бюджет, бъдещата програма може да играе значителна роля в подкрепата на изпълнението на тези стратегии.

От тях Общата морска програма е най-важният референтен документ за Програмата за Черноморския басейн Интеррег NEXТ и е първият по рода си за Черноморския регион. Приемането му представлява значителна стъпка към засилено регионално сътрудничество в Черно море и страните многократно са били насърчавани да вземат предвид приоритетите на СМА за своите транснационални, трансгранични и национални програми.

СМА беше одобрен през май 2019 г. от министрите на шестте крайбрежни държави: България, Грузия, Румъния, Руската федерация, Турция и Украйна, както и от Република Молдова. Приемането му е важен етап в прилагането на инициативата BSS и е резултат от процес, инициран и подкрепен от Европейската комисия. С приемането на СМА, Черноморският регион се присъединява към останалите морски басейни, граничещи с ЕС, като създава инициатива за целия басейн за все по-устойчив икономически растеж.

СМА е ценен инструмент за участващите страни, Европейската комисия и други международни донори за привеждане на наличното финансиране в съответствие с приоритетните области, определени от участващите страни. Той съдържа конкретни приоритети и действия за развитието, *inter alia*, на устойчива синя икономика в Черноморския регион.

СМА, който обхваща 97 % от територията на програмата, е от особено значение за програмата Интеррег NEXТ Черноморски басейн, тъй като предоставя подходяща рамка за подкрепа на сектора на синята икономика като цяло и различните икономически дейности, които обхваща, към устойчиво икономическо развитие на региона и неговите крайбрежни райони. Идентифицираните от СМА цели са особено развити в приоритетите и действията на Програмата за басейна на Черно море Интеррег NEXТ, обхващаща устойчивост на морската екосистема, замърсяване на морето и пластмасови отпадъци, устойчив риболов и аквакултура, инфраструктури за морски изследвания, използване на иновативни технологии и др.

СМА подкрепя опазването и устойчивостта на морските екосистеми чрез действия като насърчаване на по-нататъшни изследвания, предоставящи нови знания за смекчаване на въздействието на глобалното изменение на климата и антропогенните стресови фактори, насърчаване на съвместни проекти между защитените зони, както и изследвания и валоризация на биоразнообразието и природното наследство. Също така, Програмата насърчава производството, управлението и споделянето на знания за морската и крайбрежната околна среда за ефективен мониторинг и наблюдение на околната среда чрез действия като насърчаване на научно обоснован процес на изработване на политики и събиране и споделяне на морски данни чрез съществуващи бази данни.

Европейската комисия, заедно с Република България, Грузия, Румъния, Руската федерация, Република Турция, Украйна и Република Молдова, стартираха на 18 май 2019 г. в Букурещ Програмата за стратегически изследвания и иновации (SRIA) за Черно море. Това е един от стълбовете на Общата морска програма за Черно море.

SRIA има за цел да развие споделена визия за продуктивно, здраво, устойчиво и устойчиво Черно море до 2030 г., като същевременно отчита специалните и уникални екосистемни характеристики на него.

SRIA идентифицира четири основни стълба, въз основа на които може да се разработи нов набор от научноизследователски и иновационни действия в Черно море, които са взети предвид при разработването на областите на дейност, които ще бъдат финансирани от програмата:

- Отговор на фундаментални предизвикателства в черноморските изследвания – Черноморски мост на знанието;
- Разработване на продукти, решения и клъстери в основата на Black Sea Blue Growth - Black Sea Blue Economy;
- Изграждане на критични поддържащи системи и иновативни инфраструктури – ключови съвместни инфраструктури и политики;
- Образование и изграждане на капацитет – овластени граждани и подобрена синя работна сила.

Стратегията на ЕС за Дунавския регион е най-голямата и най-разнообразна макрорегионална стратегия на ЕС.

Програмната област на Черноморския басейн е частично обхваната от стратегията, а именно допустимите региони от България, Румъния, Украйна и Република Молдова.

Действията по програмата трябва да вземат предвид и да допринасят, когато е уместно, за целите на EUSDR и да бъдат в съответствие с нейния план за действие (общо 12 приоритетни области са дефинирали 85 действия в преразгледания план за действие на стратегията). Това е особено важно за въпроси като почистването на река Дунав и нейния басейн, което оказва влияние върху замърсяването на Черно море, но също така и върху намаляването на рисковете за околната среда и опазването на биологичното разнообразие.

За да се улесни процеса на внедряване на EUSDR в съответните програми за финансиране на ЕС, беше създаден кратък списък от три стратегически теми по всяка приоритетна област.

Някои от тези дейности, свързани с опазването на околната среда, са транспонирани в области на действие на програма Интеррег NEXT Черноморски басейн.

Представителите на Управляващия орган (УО) на програмата участваха във Форума на НПО на 27 ноември 2020 г. и в уебинари относно процеса на внедряване на EUSDR (Стратегия на ЕС за Дунавския регион) с цел по-добро координиране на действията на Програмата за Черноморския басейн Интеррег NEXT със стратегическите цели на съответните стратегии за района.

По отношение на сътрудничеството по време на процеса на програмиране, представители на ГД „Морско дело и рибарство“ на Европейската комисия след прилагането на СМА, както и представителите на Дунавската стратегия (Danube Strategy Point) бяха поканени да вземат участие в заседанията на Съвместния програмен комитет. Когато е възможно, проектите ще бъдат насърчавани да вземат предвид основните ценности на инициативата New European Bauhaus: устойчивост (от климатични цели до кръгова икономика, нулево замърсяване и биоразнообразие), естетика (качество на опит и стил, отвъд функционалността), приобщаване (валоризиране на разнообразието, равенство за всички, достъпност и достъпност), както е предвидено в Съобщение на ЕК № 573 (2021)⁴⁰.

НАУЧЕНИ УРОЦИ

Трансграничното сътрудничество (СВС) в рамките на Черноморския басейн ще продължи през следващия програмен период 2021-2027 г., като се основава на общия опит в рамките на Съвместната оперативна програма ENI СВС Черноморски басейн 2014-2020 г. и Съвместната оперативна програма за трансгранично сътрудничество на ЕИСП Черно море Морски басейн 2007-2013.

Съвместната оперативна програма Черноморски басейн 2014-2020 г. се възприема като важна програма във всички участващи страни и по практически причини. Докато в държавите-членки допълването с друго финансиране е основна характеристика, в страните партньори програмата е от съществено значение за развитието, като се има предвид относителната липса на други възможности за транснационално финансиране. Компонентът на дребномащабната инфраструктура, който беше включен през 2014-2020 г. за първи път, увеличи интереса на бенефициентите на програмата.

През програмния период 2014-2020 г. са избрани за финансиране над 57 проекта с участието на 266 институции като партньори по проекти, от 548 проекта, подадени за финансиране в двете покани за представяне на предложения. Приоритетите на програмата бяха:

1.1 Съвместно насърчаване на бизнеса и предприемачеството в туристическия и културния сектор

⁴⁰ Source: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2021%3A573%3AFIN&qid=1631781368249>

1.2 Увеличаване на възможностите за трансгранична търговия и модернизация в селскостопанския и свързаните с него сектори

2.1 Подобряване на съвместния мониторинг на околната среда

2.2 Насърчаване на общото повишаване на осведомеността и съвместни действия за намаляване на отпадъците в речните и морските води.

Програмата за Черноморския басейн Интеррег NEXТ ще засили съществуващите връзки между страните участнички и ще изгради нови в областта на научните изследвания и иновациите и опазването на околната среда. Следователно програмата ще надгражда и задълбочава трансграничното сътрудничество в района на Черноморския басейн в транснационална конфигурация.

Въз основа на прегледа на извлечените поуки от годишните доклади за изпълнението на Съвместната оперативна програма Черноморски басейн 2014-2020 г. и докладите на ЕС ROM за съответната програма, серия от действия, дадени по-долу, ще бъдат взети под внимание за периода 2021-2027 г.:

- дейностите да бъдат достатъчно специфични, за да се изберат най-добрите проекти, които допринасят за целите на програмата, за да може да се оцени реална промяна, донесена от проектите в допустимата област;
- да бъде осигурена по-голяма съгласуваност между целите, резултатите, резултатите и дейностите, както на ниво програма, така и на ниво проект; повишена подкрепа за бенефициентите по време на поканата за представяне на предложения за по-добро разбиране на това какви показатели ще обхващат и в етапа на изпълнение за предоставяне на смислена информация;
- да се укрепи капитализацията на ниво програма; на уебсайта на програмата (<https://blacksea-cbc.net/capitalisation/>) е създадена база данни за капитализиране и потенциалните бенефициенти ще бъдат поканени да намерят съответните резултати и резултати, които могат да бъдат копирани и/или надградени (трябва да се обърне специално внимание да бъдат посветени на стратегиите и проучванията, разработени в рамките на предишните програми);
- да се премести фокуса на комуникацията на ниво Програма от мобилизиране на проекти към капитализиране и разпространение на успеха – добри практики, успешни истории;
- да се въведат опростени разходни опции с цел намаляване на административната тежест;
- насърчаване на стратегическото използване на обществените поръчки в подкрепа на целите на политиката. Бенефициентите трябва да бъдат насърчавани да използват повече критерии, свързани с качеството и разходите за жизнения цикъл. Когато е осъществимо, в процедурите за обществени поръчки следва да бъдат включени екологични (например екологични критерии за обществени поръчки) и социални съображения, както и стимули за иновации;

- зачитането на принципите за равенство между половете и недискриминация, в съответствие с Хартата на основните права на Европейския съюз, да бъде по-добре подчертано по време на изпълнението на проекти, чрез процедурите за изпълнение (напр. Насоки за кандидатите);
- да бъде продължено използването на системата за мониторинг на програмата 2014-2020 (eMS), преименувана на Jems (Съвместна електронна система за наблюдение) за програмния период 2021-2027 г., която имаше високо ниво на достъпност и удобство за използване за управленските структури, бенефициентите и потенциалните кандидати.

1.3. Обосновка за избора на цели на политиката и специфични за Interreg цели, съответни приоритети, специфични цели и форми на подкрепа

Цел на политиката 1 (PO1) „По-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и интелигентна икономическа трансформация и регионална ИКТ свързаност“

Избрана специфична цел: Развитие и повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и внедряването на модерни технологии

Приоритет 1: Син и интелигентен регион

Обосновка за избор: Транснационалното сътрудничество за иновации и внедряване на модерни технологии е важно за управлението на прехода към по-дигитализирана, по-екологична и по-устойчива икономика на черноморския басейн.

През последните години страните от BSB се радват на икономически растеж, базиран на приток на преки чуждестранни инвестиции, ръст на кредитите, увеличаване на вътрешното търсене и в сектора на услугите. Морето е важен източник на икономическа дейност за региона и синята икономика е силно зависима от установените морски сектори, като транспорт, корабостроене, рибарство/аквакултура и туризъм. Тези сектори продължават да се развиват, но все още трябва да бъдат модернизирани чрез дигитализация, повишена екологична устойчивост и научни изследвания и иновации.

Иновационният потенциал на малките и средните предприятия и способността им да се адаптират към бързо променящите се пазарни условия ги прави все по-важен източник на предприемаческа динамика в областта на BSB, както и важен стълб на синята икономика.

Основно предизвикателство е, че изследователските и иновационни дейности и трансферът на технологии показват все още значителни дисбаланси между държавите-членки на ЕС и страните партньори. Дейностите трябва да бъдат допълнително засилени, диверсифицирани и адаптирани в съответствие с новите икономически и обществени предизвикателства.

Повишаването на конкурентоспособността и предприемаческия дух на малките и средните предприятия, развитието на устойчиво рибарство и аквакултура, увеличаването на

способностите за научни изследвания и иновации и дигитализацията ще доведат до конкурентна, иновативна и устойчива синя икономика, както се изисква в СМА.

Преходът към устойчива синя и зелена икономика изисква инвестиране в научни изследвания и иновативни технологии. Заинтересованите страни в региона трябва да правят иновации на местно ниво, за да използват ефективно морското пространство за всички икономически дейности и да защитят морския живот и околната среда. Без подкрепата на технологичния напредък и научния и професионалния обмен със заинтересованите страни в региона, пътната карта към синята икономика не може да бъде начертана. Следователно програмата ще финансира технологичния напредък, за да управлява ефективно преминаването към интелигентна и устойчива синя икономика.

Грантовете се считат за най-подходящата форма на подкрепа, като се вземе предвид естеството и размера на проектите.

Цел на политиката 2 (PO2) „По-екологичен, нисковъглероден преход към икономика с нетни нулеви въглеродни емисии и устойчива Европа чрез насърчаване на преход към чиста и справедлива енергия, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване и адаптиране към изменението на климата, предотвратяване и управление на риска и устойчива градска мобилност“

Избрана специфична цел: Насърчаване на адаптирането към изменението на климата и предотвратяване на риска от бедствия и устойчивост, като се вземат предвид подходите, основани на екосистемите

Приоритет 2: Зелен и чист регион

Обосновка: Страните от Черноморския басейн имат възможност да се опитат да се справят с рисковете от изменението на климата, предизвиканите от човека и природни бедствия, като участват в съвместни инициативи за сътрудничество, тъй като този вид екологични предизвикателства се решават по-добре в транснационален контекст.

Изменението на климата е глобален проблем, който оказва влияние върху териториите, околната среда, здравето и икономиката и зоната на Черноморския басейн със сигурност е засегната. За да се подготви адаптацията към изменението на климата в района на Черноморския басейн, има спешна нужда от конкретни действия, както и по-добра готовност и управление на риска.

По отношение на риска за крайбрежното морско равнище, средната скорост на повишаване на морското равнище за Черно море е установена като $3,19 \pm 0,81$ mm/година. Трансформацията и деградацията, свързана с изменението на климата (обезлесяване, засоляване, ерозия на крайбрежието), заедно със селскостопанските проблеми остават и основна заплаха за биоразнообразието в региона.

Според някои експерти, има диспропорция между водните ресурси и потреблението на вода в района на Черноморския басейн и е необходимо цялостно разглеждане на водните

ресурси в системата на водния сектор, поради което финансирането на дейности, свързани с качеството на водата и количеството (включително повторното използване на водата) и водната сигурност трябва да се насърчават, особено защото изменението на климата води до по-интензивни дъждовни бури, причинявайки големи проблеми като екстремни наводнения в крайбрежните общности. Развитието и подобряването на механизмите за наблюдение и ранно предупреждение за природни и/или причинени от човека бедствия трябва да представляват ключов приоритет през следващите години. Съществуващите механизми за превенция, намаляване, адаптиране и защита от бедствия в района на Черноморския басейн се нуждаят от подобрене, за да бъдат в съответствие с настоящите предизвикателства и бързите промени в климата. Транснационалното сътрудничество предлага добавена стойност при справянето с изменението на климата и приемането на мерки за предотвратяване на риска чрез прилагане на съвместни действия и решения.

Грантовете се считат за най-подходящата форма на подкрепа, като се вземе предвид естеството и размера на проектите.

Цел на политиката 2 (PO2) „По-екологичен, нисковъглероден преход към икономика с нетни нулеви въглеродни емисии и устойчива Европа чрез насърчаване на преход към чиста и справедлива енергия, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване и адаптиране към изменението на климата, предотвратяване и управление на риска и устойчива градска мобилност“

Избрана специфична цел: Повишаване на опазването и опазването на природата, биоразнообразието и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване

Приоритет 2 Зелен и чист регион

Обосновка: Опазването на околната среда е належащ проблем за региона на Черноморския басейн. Природното наследство и биоразнообразие в района на Черноморския басейн е много богато. Това се дължи на голямото разнообразие от ландшафти като: равнини, горски планини, езера, реки, брегове и море.

Въпреки това, въпреки факта, че екосистемите на Черно море са известни като богати и разнообразни, познанията за тези екосистеми са далеч ограничени в сравнение с други морета.

Повърхността на защитените територии все още е значително малка в района на Черноморския басейн и повечето от съществуващите защитени територии са сухоземни, докато има по-малко морски защитени зони. По отношение на замърсяването, наземните източници са най-големите замърсители и представляват повече от 70% от цялото замърсяване в района на Черно море.

Освен това прилагането на мерки, насочени към намаляване на всички форми на замърсяване и опазване на биоразнообразието, ще подобри опазването на природата в полза на хората и икономиката.

Инвестициите в зелена инфраструктура/решения, базирани на природата, са предпоставка за създаване на по-добри условия за живот на хората в граничната зона и благоприятстване на устойчиво икономическо развитие. Тези инвестиции трябва да се извършват въз основа на извлечените поуки и в други контексти, тъй като в някои специфични случаи зелената инфраструктура може да има смесени ефекти: това, което е добро за едно екологично измерение, може да не е положително за друго. Научени уроци и най-добри практики от i.a. Проектите LIFE, UIA и Horizon трябва да бъдат взети предвид.

Повишаването на осведомеността на местните заинтересовани страни относно важността на опазването на околната среда и за ползите, които тези действия имат върху техните преки условия на живот, може да увеличи общото положително въздействие на финансирането. Специално внимание ще бъде отделено на образованието и достъпа до информация с цел повишаване на осведомеността и насърчаване на участието по въпросите на околната среда и климата.

Грантовете се считат за най-подходящата форма на подкрепа, като се вземе предвид естеството и размера на проектите.

2. Приоритети

2.1. Син и интелигентен регион

2.1.1. Развитие и повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и внедряването на модерни технологии

2.1.2. Свързани видове действия и техният очакван принос към тези специфични цели и към макрорегионалните стратегии и стратегии за морско базиране, когато е уместно

Изследванията и иновациите са ключови елементи на интелигентния икономически растеж и устойчивото развитие и оказват влияние както върху компаниите, така и върху живота на гражданите чрез повишена производителност, по-качествени стоки, произведени и изнесени, по-високи приходи и доходи.

Иновациите могат да бъдат насърчавани чрез различни механизми и могат да се осъществяват в много институционални договорености (частни, публични, публично-частни), като се следват различни пътища, като научни изследвания или приложни изследвания и иновации (свързване на научните изследвания и производствения сектор).

Поради това университетите и изследователските институти, заедно с големите частни компании, разположени в страните от Черноморския басейн, действат като източници на квалифициран човешки капитал, желаещи да се включат в иновативни дейности. През последните години в областта бяха създадени няколко мрежи за изследователи, като Международния център за черноморски изследвания (ICBSS), Black Sea Universities Network, които вече имат капацитет за реализиране на изследователски проекти. Повишаването на капацитета за научни изследвания и иновации в района на Черноморския басейн трябва да се извършва в съответствие с настоящите нужди и извлечените поуки от миналото и трябва да доведе до укрепване на съществуващите мрежи за сътрудничество.

Районът на Черноморския басейн има богат научен потенциал, въпреки че е изправен пред трудности като миграция на изследователите, сравнително ниски разходи за научноизследователска и развойна дейност. Повишаването на капацитета за научни изследвания и иновации в района на Черноморския басейн трябва да доведе и до укрепване на съществуващите мрежи за сътрудничество и усвояване на резултатите от изследванията, получени от проекти, които вече се изпълняват в тази област в рамките на съвместните оперативни програми ENPI/ENI Черноморски басейн.

Развитието и повишаването на капацитета за научни изследвания и иновации и внедряването на модерни технологии са в съответствие с целите на синята икономика.

Синята икономика е катализаторът на всички дейности, финансирани по този приоритет.

Синята икономика в морския басейн е силно зависима от установените морски сектори, като транспорт, корабостроене, рибарство/аквакултура и туризъм. Тези сектори продължават да се развиват, но все още трябва да бъдат модернизирани чрез създаване на устойчив технически капацитет чрез дигитализация, повишена екологична устойчивост и изследвания и иновации.

Черно море е морски басейн с потенциал, но и предизвикателства по отношение на устойчивото използване на неговите морски ресурси. Морската аквакултура е една от най-бързо развиващите се дейности през последните години и се смята, че има голям бъдещ потенциал за прилагане на съвместни решения за по-нататъшно развитие.

Използването на най-новите технологични разработки, включително изкуствен интелект, може да се превърне в ключов двигател за икономически растеж чрез дигитализацията на индустрията и за обществото като цяло.

Програмата ще финансира следните направления:

1. Използване на иновативни технологични разработки, включително подобряване и прилагане на технологии с изкуствен интелект, в подкрепа на синята икономика.

Примери за видове действия (примерен списък):

Разработване и внедряване на автономни морски изследователски платформи (безпилотни надводни превозни средства, водни дроне, дистанционно управлявани превозни средства и др.) с изкуствен интелект;

Създаване или подпомагане на устойчиви транснационални мрежови структури и платформи за обмен на добри практики и знания по отношение на използването на иновативни технологични разработки;

Принос за разработване и внедряване на съвместни решения за развитие на интелигентни изследователски центрове, интелигентни селища и интелигентни градове;

Изграждане на капацитет за разработване, предоставяне и разпространение на модерни технологии, включително модерни цифрови технологии, в подкрепа на синята икономика;

Съвместни решения за подобряване на вече разработените инструменти/платформи/бази данни по предишни проекти на BSB, с подкрепата на съвременни технологии.

2. Развитие на изследвания за интегрирано управление на крайбрежните и морските зони, включително взаимодействието между наземни и морски дейности и тяхното въздействие върху крайбрежните зони.

Примери за видове действия (примерен списък):

Подобряване на връзките между регионите на Черноморския басейн по отношение на изследванията за интегрирано управление на крайбрежието и морето;

Подкрепа за разработването на нови или пилотни действия за прилагане на съществуващи интегрирани техники, методи за управление на крайбрежните и морските води и др.

3. Използване на иновативни технологии за устойчив риболов и екологично чиста аквакултура.

Примери за видове действия (примерен списък):

Съвместни ИТ решения за мониторинг на дребномащабния риболов;

Създаване на уеб-портал за предоставяне на информация за иновации и технологии в устойчивата аквакултура и рибарство.

СМА и SRIA са основните инициативи, които насърчават син растеж и икономически просперитет на Черноморския регион.

СМА подкрепя устойчивото рибарство и аквакултура в Черно море и отбелязва, че засиленото многостранно сътрудничество между черноморските държави е важен елемент от новата динамика, която насърчава устойчивата и рационална експлоатация на живите морски ресурси и устойчивото развитие на аквакултурата. Изпълнението на регионални съвместни действия ще донесе добавената стойност, необходима за насърчаване на напредъка в рибарството и аквакултурата в Черно море, за максимизиране на икономическите ползи и за гарантиране на устойчивото развитие на сектора и крайбрежните общности.

Освен това СМА споменава, че: разбирането на Черно море и неговите крехки екосистеми изисква стабилно събиране на данни и непрекъснат мониторинг и наблюдение, в идеалния случай въз основа на единни стандарти. Най-съвременните изследователски инфраструктури стават все по-сложни и по-скъпи. Нито една страна не разполага с достатъчно ресурси, за да подкрепи всички изследователски инфраструктури, от които се нуждае.

В допълнение, програмата Интеррег NEXT за Черноморския басейн съгласува своите действия със SRIA, която насочва заинтересованите страни от академичните среди, финансиращите агенции, индустрията, политиката и обществото за насърчаване на синия растеж и икономически просперитет на Черноморския регион и за изграждане на критични системи за подкрепа и иновативни изследователска инфраструктура.

Необходима е тясна връзка между Програмата Интеррег NEXT BSB и Координирания план за изкуствен интелект (COM(2018) 795 окончателен), за да се увеличи максимално въздействието на инвестициите и да се насърчи синергията и сътрудничеството в Черноморския басейн в тази област.

За да се определи дали програмата Интеррег NEXT BSB може да има значителни ефекти върху околната среда, в съответствие с Директива 2001/42/ЕО относно оценката на въздействието на определени планове и програми върху околната среда (Директива SEA), е започната процедура за скрининг, за да се стигне до окончателното заключение дали е необходима СИА или не.

Предложените области на действие са оценени като вероятно да донесат реален принос към усилията за създаване на по-добри условия на живот в Черноморския регион, като потенциално непряко положително въздействие върху околната среда.

Освен това, по време на процедурата за скрининг, предложените области на действие са оценени като съвместими с принципа „Не вреди значително на околната среда“ (DNSH), тъй като поради тяхното естество (предимно меки видове действия) не се очаква да има значително

отрицателно въздействие върху околната среда или върху някоя от екологичните цели, включени в член 9 от Регламента за таксономията⁴¹.

2.1.3. Индикатори

Таблица 2: Индикатори за краен продукт

Приоритет	Специфичен приоритет	ID	Индикатор	Единица за измерване	Междинен показател (2024)	Крайна цел (2029)
1 Син и интелигентен регион	SO1 Развитие и повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и внедряването на модерни технологии	RCO 07	Изследователски организации, участващи в съвместни изследователски проекти	Изследователски организации	0	46
		RCO116	Съвместно разработени решения	решения	0	11
		RCO115	Съвместно организирани публични трансгранични събития	събития	14	56
		RCO84	Пилотни действия, разработени съвместно и реализирани в проекти	Пилотни действия	0	11
		RCO87	Организации, които си сътрудничат трансгранично	организации	0	69

Таблица 3: Индикатори за резултат

Приоритет	Специфичен приоритет	ID	Индикатор	Единици за измерване	Междинен показател	Стартова година	Финална цел (2029)	Източник на информация	Коментари
	SO1 Развитие и повишаване	RC	Организации, които си сътрудничат	организации	0	2021	59	Jems	

⁴¹ „Регламентът за таксономията“ се отнася до Регламент (ЕС) 2020/852 относно създаването на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции чрез определяне на система за класификация (или „таксономия“) за екологично устойчиви икономически дейности

1 Син и интелегентен регион	е на капацитета за научни изследвания и иновации и внедряването на модерни технологии	R 84	трансгранично след завършване на проекта						
		R 104	Решения, приети или увеличени от организациите	Решения	0	2021	7	Jems	

2.1.4. Основни целеви групи

Целевите групи могат да бъдат както лица, така и организации, които ще бъдат включени или ще бъдат положително засегнати от действията.

Целевите групи, до които програмата възнамерява да достигне, са:

- Национални, регионални или местни публични власти,
- висши учебни и изследователски институции,
- Училища/центрове за образование и обучение,
- Национални, регионални или местни агенции за развитие,
- НПО и граждански сдружения,
- Организация за подкрепа на бизнеса, включително търговски камари, мрежи и клъстери
- Широка общественост/граждани
- Други обществени организации

2.1.5. Посочване на конкретните целеви територии, включително планираното използване на ITI, CLLD или други териториални инструменти

Предвид целите, транснационалния контекст и географския обхват, Програмата за Черноморския басейн Интеррег NEXT е насочена към всички региони на територията на програмата, без особен акцент върху конкретни територии. В резултат на това програмата не планира да използва специфични териториални инструменти като водено от общността местно развитие или интегрирани териториални инвестиции.

2.1.6. Планирано използване на финансови инструменти

Програма Интеррег NEXT Черноморски басейн не планира да използва финансови инструменти.

2.1.7. Индикативна разбивка на ресурсите на програмата на ЕС по вид интервенция

Таблица 4: Интервебнция

Приоритет	Фонд	Специфичен приоритет	Код	Бюджет (EUR)
1 Син и интелигентен регион	Interreg	SO1 Развитие и повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и внедряването на модерни технологии	171 Засилване на сътрудничеството с партньори както в рамките на държавата-членка, така и извън нея	1,971,140
			012 Изследователска и иновационна дейност публично изследователски центрове, висше образование и центрове на компетентност, включително работа в мрежа (индустриални изследвания, експериментални развитие, проучвания за осъществимост)	8,870,131
			029 Изследователски и иновационни процеси, трансфер на технологии и сътрудничество между предприятия, изследователски центрове и университети, фокусиране върху нисковъглеродната икономика, устойчивост и адаптация към изменението на климата	8,870,130

Таблица 5: Форма на финансиране

Приоритет	Фонд	Специфичен приоритет	Код	Бюджет (EUR)
1 Син и интелигентен регион	Interreg	SO1 Развитие и повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и внедряването на модерни технологии	01Грант	19,711,401

Таблица 6: Териториален механизъм за предоставяне и териториален фокус

Приоритет	Фонд	Специфичен приоритет	Код	Бюджет (EUR)
1 Син и интелигентен регион	Interreg	SO1 Развитие и повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации и внедряването на модерни технологии	33 Без териториално насочване	19,711,401

2.2. Чист и зелен район

2.2.1. Насърчаване на адаптирането към изменението на климата и предотвратяване на риска от бедствия, устойчивост, като се вземат предвид подходите, основани на екосистемите

2.2.2. Свързани видове действия и техният очакван принос към тези специфични цели и към макрорегионалните стратегии и стратегии за морско базиране, когато е уместно

Изменението на климата засяга региона на Черноморския басейн, излагайки го на повишени опасности и рискове. Регионът е особено уязвим към: ерозия (по-специално крайбрежна), свлачища, покачване на морското равнище, наводнения, бури, горещи вълни, нови видове болести по растенията и вредители/свързани с екстремни температури по-високо разпространение на вредители и засушавания. Проучването на възможностите на новите технологии в сектора на околната среда, като изкуствен интелект, наука за данни и малки сензори, може да даде възможност за събиране на геопространствени данни в реално време и да го направи по-достъпно, като по този начин доведе до значителни резултати за предотвратяване на бедствия и до по-ефективно управление на ресурсите. Липсата на информираност и адекватни познания на населението относно заплахите за околната среда, заедно с недостатъчната инфраструктура за управление на отпадъците и отпадъчните води, води до депа и неконтролирани сметища, както и значими въздействия върху качеството на водите; следователно има силна необходимост от съвместни действия в тази област.

Сега е време да се отделят финансови средства за мерки, насочени към повишаване на готовността и адаптивността на обществото по отношение на опасностите, свързани с околната среда и изменението на климата. Надграждайки тази реалност и целите на Зелената сделка и свързаните с нея политически инициативи, Програмата за Черноморския басейн Интеррег NEXT съгласува своите средства, за да гарантира, че хората и икономиките са защитени от свързани с климата бедствия и екосистемата е устойчива на бъдещи климатични рискове. Програмата оформя дневния ред за устойчивост и е инструмент за проекти за облекчаване на въздействията, дължащи се на екстремни климатични условия и разработване на интелигентен мониторинг, планиране и управление на рисковете от изменението на климата.

Програмата ще финансира следните области на действие:

1. Насърчаване на иновациите за подобрени инструменти за интелигентно наблюдение, мониторинг и точно прогнозиране на околната среда.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Създаване на фокусни точки, съвместни процедури и инструменти за регистриране и предаване на хармонизирани регионални данни за околната среда в Черноморския басейн;

- Разработване на нови и/или подобряване и/или хармонизиране на съществуващите общи системи за събиране, мониторинг и моделиране на екологични прогнози в Черноморския басейн, надграждайки съществуващите знания;
- Съвместно разработване на иновативни инструменти, оперативно съвместими бази данни за екологично прогнозиране.

2. Мерки за предотвратяване и смекчаване на въздействията от изменението на климата върху Черноморския регион, включително върху качеството и количеството на водата.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Споделяне на опит и тестване в района на Черноморския басейн на добри практики решения за адаптиране към климата, прилагани на ниво ЕС;
- Съвместни пилотни действия за повишаване на осведомеността и информираността на местните и регионалните политици относно последиците от изменението на климата, за да се насърчи по-доброто разбиране и интегриране на проблемите с изменението на климата в разработването и прилагането на политиките;
- Съвместни пилотни действия за повишаване на капацитета на местните и/или регионалните власти да прилагат съответното законодателство с оглед предотвратяване и навременно смекчаване на възможни отрицателни въздействия върху качеството на водите в района на Черноморския басейн;
- Съвместни пилотни действия за интегриране на аспектите на изменението на климата в стратегиите за управление на водите на местно, регионално и транснационално ниво (като се имат предвид например качеството на водата, наводненията, управлението на дъждовната вода и задържането на вода, възможностите за повторна употреба на вода, недостигът на вода, снабдяването с питейна вода, включително интелигентно ценообразуване на водата, подземни води качество и количество, прогнозиране).

3. Справяне с опасностите за околната среда: крайбрежна ерозия, свлачища, повишаване на морското равнище, екстремни събития, неместни видове (NIS), инвазивни чужди видове (IAS), наводнения и суша във връзка с изменението на климата.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Съвместни пилотни проекти (включително дребномащабна зелена инфраструктура и базирани на природата решения) за справяне с крайбрежната ерозия, наводнения, суши, горски пожари, свлачища;
- Разработване на съвместни решения и пилотни действия за различни видове опасности за околната среда в засегнатите и изложени региони на Черно море.

4. Разработване и усъвършенстване на механизми за наблюдение и ранно предупреждение за природни и/или причинени от човека бедствия.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Малки инвестиции в мобилни устройства за мониторинг на качеството на водата в близост до предварително идентифицирани горещи точки с цел ранно предупреждение и незабавни коригиращи действия;
- Разработване на съвместни иновативни приложения за широката общественост за ранно предупреждение относно природни и/или причинени от човека бедствия;
- Съвместни пилотни действия за подобряване на координацията между съответните трансгранични заинтересовани страни за управление на природни и/или причинени от човека бедствия (например чрез хармонизиране и споделяне на данни, системи за прогнозиране и ранно предупреждение, моделиране, устойчивост на климата).

5. Разработване и прилагане на действия за зелено възстановяване, допринасящи за адаптирането към изменението на климата в района на Черноморския басейн, основавайки се на извлечените поуки и най-добрите практики.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Съвместни пилотни действия, насочени към обезлесяването, като например засаждане на дървета;
- Съвместни пилотни действия за възстановяване на зелени площи в градските и крайбрежните райони с цел справяне с изменението на климата;
- Действия за включване на зеленото възстановяване в дългосрочните стратегии за местно и регионално управление;
- Съвместни пилотни действия по отношение на регенеративното земеделие и пермакултурата за справяне с изменението на климата.

Действията ще допринесат за постигане на целите на Общ дневен ред за Черно море (СМА), които подкрепят защитата и устойчивостта на морските екосистеми, чрез действия като насърчаване на по-нататъшни изследвания, предоставящи нови знания за смекчаване на въздействието на глобалното изменение на климата и антропогенни стресови фактори, насърчаване на съвместни проекти между защитените територии, както и изследвания и валоризация на биоразнообразието и природното наследство. Също така, СМА насърчава производството, управлението и споделянето на знания за морската и крайбрежната околна среда за ефективен мониторинг и наблюдение на околната среда чрез действия като насърчаване на научно обоснован процес на изработване на политики и събиране и споделяне на морски данни чрез съществуващи бази данни

Две от петте стратегически цели на Макрорегионалната стратегия на ЕС за Дунавския регион (EUSDR), включени в ревизирания план за действие, са от особено значение за Черноморския регион, като се има предвид, че двата региона частично съвпадат: противодействие на изменението на климата и стимулиране на устойчивото развитие. Действията вероятно ще допринесат за тези стратегически цели. Освен това потенциалните действия за сътрудничество могат да създадат синергии с рисковете за околната среда в приоритетна област 5 на EUSDR.

За да се определи дали Програмата за Черноморски басейн Интеррег NEXT може да има значителни въздействия върху околната среда, в съответствие с Директива 2001/42/ЕО относно оценката на въздействието на определени планове и програми върху околната среда

(Директива SEA), е започната процедура за скрининг, за да се стигне до окончателното заключение дали е необходима SEA или не.

Предложените области на действие са оценени като вероятно да имат по-скоро косвено въздействие върху околната среда, докато разработените решения се очаква да подобрят условията на живот и да имат положително въздействие върху околната среда.

По време на процедурата за скрининг, предложените области на действие са оценени като съвместими с принципа „ненанасяне на значителни вреди на околната среда“ (DNSH), тъй като поради тяхното естество (предимно меки видове действия) не се очакват териториално покритие и бюджети да има значително отрицателно въздействие върху околната среда върху която и да е от екологичните цели, включени в член 9 от Регламента за таксономията.

2.2.3. Индикатори

Таблица 2 Индикатори за краен продукт

Приоритет	Специфична цел	ID [5]	Индикатор	Мерна единица [255]	Междинен показател (2024) [200]	Крайна цел (2029) [200]
2 Зелен и чист регион	SO4 Насърчаване на адаптирането към изменението на климата и предотвратяване на риска от бедствия, устойчивост, като се вземат предвид подходи, базирани на екосистемите	RCO 84	Пилотни действия, разработени съвместно и реализирани в проекти	Пилотни действия	0	11
		RCO 116	Съвместно разработени решения	Решения	0	11
		RCO115	Публични трансгранични събития, организирани съвместно	Събития	14	56
		RCO87	Организации, които си сътрудничат трансгранично	Организации	0	69

Таблица 3: Индикатори за резултат

Приоритет	Специфична цел	ID	Индикатор	Мерна единица	Междинен показател	Референтна година	Крайна цел (2029)	Източник на информация	Коментари
2 Зелен и чист регион Region	SO4 Насърчаване на адаптирането към изменението на климата и предотвратяване на риска от бедствия, устойчивост, като се вземат предвид подходи, базирани на екосистемите	RCR 84	Организации, които си сътрудничат трансгранично след завършване на проекта	организации	0	2021	59	Jems	
		RCR 104	Решения, приети или увеличени от организациите	Решения	0	2021	7	Jems	

2.2.4. Основни целеви групи

Целевите групи могат да бъдат както лица, така и организации, които ще бъдат включени или ще бъдат положително засегнати от действията.

Целевите групи, до които програмата възнамерява да достигне, са:

- Национални, регионални или местни публични власти,
- висши учебни и изследователски институции,
- Училища/центрове за образование и обучение,
- Национални, регионални или местни агенции за развитие,
- НПО и граждански сдружения,
- Организация за подкрепа на бизнеса, включително търговски камари, мрежи и кълъстери,
- Широка общественост/граждани,

- Други обществени организации.

2.2.5. Посочване на конкретните целеви територии, включително планираното използване на ITI, CLLD или други териториални инструменти

Предвид целите, транснационалния контекст и географския обхват, Програмата за Черноморския басейн Интеррег NEXТ е насочена към всички региони на територията на програмата, без особен акцент върху конкретни територии. В резултат на това програмата не планира да използва специфични териториални инструменти като водено от общността местно развитие или интегрирани териториални инвестиции.

2.2.6. Планирано използване на финансови инструменти

Програмата за Черноморски басейн Интеррег NEXТ не планира да използва финансови инструменти.

2.2.7. Индикативна разбивка на ресурсите на програмата на ЕС по вид интервенция

Таблица 4: Поле за интервенция

Приоритет	Фонд	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
2 Зелен и чист регион	Interreg	SO4 Насърчаване на адаптирането към изменението на климата и предотвратяване на риска от бедствия, устойчивост, като се вземат предвид подходи, базирани на екосистемите	171 Засилване на сътрудничеството с партньори както в рамките на, така и извън държавата-членка	1,971,140
			058 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на климата свързани рискове: наводнения и свлачища (вкл повишаване на осведомеността, гражданска защита и системи за управление на бедствия, инфраструктури и екосистемни подходи)	4,435,066
			060 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на климата свързани рискове: други, напр. бури и суша (включително повишаване на	4,435,065

		се вземат предвид подходи, базирани на екосистемите		
--	--	--	--	--

Таблица 6: Териториален механизъм за предоставяне и териториален фокус

Приоритет	Фонд	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
2 Зелен и чист регион	Interreg	SO4 Насърчаване на адаптирането към изменението на климата и предотвратяване на риска от бедствия, устойчивост, като се вземат предвид подходи, базирани на екосистемите	33 No territorial targeting	19,711,401

2.3. Чист и зелен район

2.3.1. Подобряване на защитата и опазването на природата, биоразнообразието и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване.

2.3.2. Свързани видове действия и техният очакван принос към тези специфични цели и към макрорегионалните стратегии и стратегии за морско базиране, когато е уместно

За да се справи с влошаването на околната среда в района на BSB, програмата също така отдава необходимото внимание на опазването на околната среда, защитата и възстановяването на екосистемата и биоразнообразието. В продължение на десетилетия в Черно море се изхвърлят средноразходни материали, битови отпадъчни води, селскостопански и промишлени отпадъци и замърсители.

Поради недостатъчното ниво на екологична осведоменост на хората, живеещи в района на Програмата, е необходимо да се реализират действия, насочени към повишаване на екологичното съзнание и нивото на информираност за общото природно наследство, защитените територии и тяхната уникална стойност, като например образователни проекти и информационни кампании, организирани от неправителствени организации и местни власти.

Освен това, повърхността на защитените територии е значително малка в сравнение с други региони, повечето от съществуващите защитени територии са сухоземни, докато има по-малко морски защитени територии и много защитени територии все още нямат ефективни планове за управление и инфраструктура, поради което транснационалното сътрудничество в тях регионите продължават да бъдат от решаващо значение, като се има предвид богатата и уязвима среда на BSB региона.

Концепцията за „зелена инфраструктура“ е сравнително нова и специално внимание ще бъде отделено на популяризирането ѝ и на разработването на пилотни решения, които могат да бъдат възпроизведени по-късно. Зелената инфраструктура се определя като „стратегически планирана мрежа от естествени и полуестествени зони с други екологични характеристики, проектирани и управлявани да предоставят широк спектър от екосистемни услуги като пречистване на водата, качество на въздуха, пространство за отдих и климат. смекчаване и адаптиране. Тази мрежа от зелени (земя) и сини (водни) пространства може да подобри условията на околната среда и следователно здравето и качеството на живот на гражданите. Освен това подкрепя зелената икономика, създава възможности за работни места и подобрява биоразнообразието."

Най-честите структури, които могат да бъдат насочени са: паркове, алеи с дървета, зелени покриви, открити пространства, игрища, земеделски земи и гори в градовете, богати на биоразнообразие паркове, възстановяване на реки, включително заливни низини, защитни гори в планинските райони, и т.н. Тези действия трябва да бъдат внимателно планирани въз основа на извлечените поуки и в други контексти, тъй като в някои специфични случаи зелената инфраструктура може да има смесени ефекти: това, което е добро за едно екологично измерение, може да не е положително за друго. Научени уроци и най-добри практики от Проектите LIFE, UIA и Horizon трябва да бъдат взети предвид.

Изпълнението на трите пилотни действия - намаляване, повторна употреба, рециклиране, с цел да се намалят количествата морски и речен боклук, също трябва да допринесе за запазването на уникалната и ценна екосистема на Черноморската зона. Морските отпадъци се превърнаха в глобално предизвикателство и произтичат от човешки дейности, базирани на суша и море, главно причинени от лошо управление на отпадъците и инфраструктура или поведение на хората. По този начин превенцията при източника чрез създаване на правилно събиране и третиране на отпадъците, заедно с подобреното човешко поведение, са от ключово значение за намаляване на количеството отпадъци, за защита на нашата сухоземна и водна среда и за осигуряване на възстановяване на нашите ресурси след изхвърляне.

Транснационалните действия ще помогнат за намаляване на различията между държавите-членки на ЕС и страните партньори, за да се осигури подобно ниво на защита и опазване на околната среда в зоната на Черноморската зона.

Конкретно, програмата ще финансира следните области на действие:

1. Опазване и насърчаване на биоразнообразието и природното наследство.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Разработване на съвместни ИТ инструменти (например цифрови карти) за популяризиране на екосистемите на Черноморската зона, допринасяне за тяхното развитие и защита;
- Разработване и реализиране на съвместни пилотни действия за опазване на биоразнообразието и природното наследство на Черноморската зона;
- Укрепване на капацитета за опазване, опазване на биоразнообразието и възстановяване на съществуващи екосистеми;

- Съвместни изследвания в морските защитени зони и подкрепа за определяне и определяне на нови морски защитени зони.

2. Действия по опазване на околната среда на всички образователни нива.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Съвместни кампании за повишаване на осведомеността на всички образователни нива за опазване на езерата, реките и моретата от микропластмаси;
- Действия, насочени към укрепване на капацитета на местната/регионалната администрация за съвместно обучение на гражданите и повишаване на осведомеността за природосъобразно поведение;
- Съвместни действия за повишаване на осведомеността относно биоразнообразието и опазването на околната среда, насочени към младите хора.

3. Инвестиране в зелена инфраструктура за смекчаване на въздуха, водата, шума, замърсяването на почвата и деградацията.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Дребномащабни инвестиции в зелена инфраструктура (напр. зелени улици, зелени покриви, пропускливи/порьозни настилки, градски гори, естествено охлаждане на сгради, екосистемни коридори и др.);
- Осъществяване на съвместни пилотни действия с цел създаване на крайбрежния зелен пояс на Черно море.

4. Действия за намаляване на замърсителите, както и намаляване на отпадъците, събиране и рециклиране на морските и речните отпадъци.

Примери за видове действия (примерен списък):

- Малки инфраструктури (като естествени био филтри) за борба със замърсяването на водата и почвата;
- Иновативни технически решения за възстановяване на деградирани екосистеми (например реки, ландшафти с голямо разнообразие, гори);
- Изпълнение на транснационални пилотни действия за намаляване на замърсителите на морските и речните отпадъци.

Всички предложени области на действие допринасят за целите на Общия дневен ред за Черно море (СМА), който подкрепя намаляването на производството на морски отпадъци и замърсяването на морето, чрез действия като повишаване на осведомеността сред публичните органи и гражданите по въпросите на морската околна среда и въздействието на човешките дейности върху морската екосистема, насърчаване съвместни проекти за опазване на морската околна среда на всички образователни нива и за предотвратяване и реагиране на замърсяване, причинено от кораби и пристанища, образование за морската екосистема, насърчаване на практиката на събиране и рециклиране на морски отпадъци, подпомагане на изследвания за предизвикателствата, свързани с еутрофикацията, инвазивни видове, замърсители и отпадъци.

Освен това, представените потенциални действия за сътрудничество могат да създадат синергии с Приоритетна област 6 Биоразнообразие и ландшафти, качество на въздуха и почвите от EUSDR.

За да се определи дали Програмата може да има значителни въздействия върху околната среда, в съответствие с Директива 2001/42/ЕО относно оценката на въздействието на определени планове и програми върху околната среда (Директива SEA), беше започната процедура за скрининг, за да се да се стигне до окончателното заключение дали се изисква SEA или не.

Предложените области на действие са оценени като вероятно да имат положително въздействие върху околната среда, поради характеристиките на програмата, която осигурява подкрепа за такива проекти за транснационално сътрудничество, които имат за цел да доведат до положителни промени, допринасящи за подобряване на състоянието на околната среда и устойчиво развитие, докато големи инфраструктурни инвестиции няма да бъдат подкрепени.

Освен това, по време на процедурата за скрининг, предложените области на действие са оценени като съвместими с принципа „ненанасяне на значителни вреди на околната среда“ (DNSH), тъй като поради тяхното естество (предимно меки видове действия) не се очакват териториално покритие и бюджети да има значително отрицателно въздействие върху околната среда върху която и да е от екологичните цели, включени в член 9 от Регламента за таксономията.

2.3.3. Индикатори

Таблица 2: Индикатори за краен продукт

Приоритет	Специфична цел	ID [5]	Индикатор	Мерна единица	Междинен показател (2024)	Крайна цел (2029)
2 Зелен и чист регион	SO7 Подобряване на защитата и опазването на природата, биоразнообразието и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване	RCO 84	Пилотни действия, разработени съвместно и реализирани в проекти	Пилотни действия	0	11
		RCO 115	Публични трансгранични събития, организирани съвместно	Събития	14	84
		RCO 116	Съвместно разработени решения	Решения	0	11
		RCO87	Организации, които си сътрудничат трансгранично	Организации	0	69

Таблица 3: Индикатори за резултати

Приоритет	Специфична цел	ID	Индикатор	Мерна единица	Междинен показател	Референтна година	Крайна цел (2029)	Източник на информация	Коментари
2 Зелен и чист регион	SO7 Подобряване на опазването и опазването на природата, биоразнообразието и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване	RCR 84	Организации, които сътрудничат трансгранично след завършване на проекта	Организации	0	2021	59	Jems	
		RCR 104	Решения, приети от организациите	Решения	0	2021	7	Jems	

2.3.4. Основни целеви групи

Целевите групи могат да бъдат както лица, така и организации, които ще бъдат включени или ще бъдат положително засегнати от действията.

Целевите групи, до които програмата възнамерява да достигне, са:

- Национални, регионални или местни публични власти, висши учебни и изследователски институции,
- Училища/центрове за образование и обучение,
- Национални, регионални или местни агенции за развитие,
- НПО и граждански сдружения,

- Организация за подкрепа на бизнеса, включително търговски камари, мрежи и кълъстери,
- Широка общественост/граждани,
- Други обществени организации.

2.3.5. Посочване на конкретните целеви територии, включително планираното използване на ITI, CLLD или други териториални инструменти

Предвид целите, транснационалния контекст и географския обхват, програма Интеррег NEXT Черноморски басейн е насочена към всички региони на територията на програмата, без особен акцент върху конкретни територии. В резултат на това програмата не планира да използва специфични териториални инструменти като водено от общността местно развитие или интегрирани териториални инвестиции

2.3.6. Планирано използване на финансови инструменти

Програмата за Черноморски басейн Интеррег NEXT не планира да използва финансови инструменти.

2.3.7. Индикативна разбивка на ресурсите на програмата на ЕС по вид интервенция

Таблица 4: Измерение 1 – поле за интервенция

Приоритет	Фонд	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
2 Зелен и чист регион	Interreg	SO7 Подобряване на опазването и опазването на природата, биоразнообразието и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване	171 Засилване на сътрудничеството с партньори както в рамките на, така и извън държавата-членка	1,971,140
			079 Опазване на природата и биоразнообразието, натур наследство и ресурси, зелено и синьо инфраструктура	17,740,261

Таблица 5: Измерение 2 – форма на финансиране

Приоритет	Фонд	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
2 Зелен и чист регион	Interreg	SO7 Подобряване на опазването и опазването на природата, биоразнообразието	01 Grant	19,711,401

		и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване		
--	--	--	--	--

Таблица 6: Измерение 3 – териториален механизъм за доставка и териториален фокус

Приоритет	Фонд	Специфична цел	Код	Сума (EUR)
2 Зелен и чист регион	Interreg	SO7 Подобряване на опазването и опазването на природата, биоразнообразието и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване	33 No territorial targeting	19,711,401

3. Финансов план

3.1. Финансови бюджетни кредити по години

Таблица 7

Фонд	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
ERDF (territorial cooperation goal)								
IPA III CBC ¹								
NDICI-CBC ¹								
IPA III ²								
NDICI ²								
OCTP ³								
Interreg funds ⁴	0	14,115,090	10,711,503	10,879,813	11,062,135	8,886,965	9,392,117	65,047,623
Total	0	14,115,090	10,711,503	10,879,813	11,062,135	8,886,965	9,392,117	65,047,623

3.2. Общо финансови кредити по фондове и национално съфинансиране

Таблица 8

¹ Interreg A, external cross-border cooperation.

² Interreg B and C.

³ Interreg B, C and D.

⁴ ERDF, IPA III, NDICI or OCTP, where as single amount under Interreg B and C.

Цел на политиката №	Приоритет	Фонд (ако е приложено)	База за изчисляване на подкрепа от ЕС (обща допустими разходи или публичен принос)	EU принос (a)=(a1)+(a2)	Индикативна разбивка на приноса на ЕС		Национален принос (б)=(в)+(г)	Индикативна разбивка на националния принос		Общо (e)=(a)+(b)	Процент на съфинансиране (f)=(a)/(e)	Приноси от трети страни (за информация)	
					без ТП съгласно член 27, параграф 1, буква а1)	за ТП съгласно член 27, параграф 1 (а2)		Национален публичен (c)	Национален частен (d)				
PO1	Приоритет 1 Син и интелигентен регион	ERDF											
		IPA III CBC ¹											
		NDICI-CBC ¹											
		IPA III ²											
		NDICI ²											
		OCTP ³											
		Interreg funds ⁴	Total	21,682,541	19,711,401	1,971,140	2,409,171	219,016	2,190,156	24,091,712	90%		

¹ Interreg A, external cross-border cooperation.

² Interreg B and C.

³ Interreg B, C and D.

⁴ ERDF, IPA III, NDICI or OCTP, where as single amount under Interreg B and C.

Цел на политиката №	Приоритет	Фонд (ако е приложено)	База за изчисляване на подкрепа от ЕС (обща допустими разходи или публичен принос)	EU принос (a)=(a1)+(a2)	Индикативна разбивка на приноса на ЕС		Национален принос (б)=(в)+(г)	Индикативна разбивка на националния принос		Общо (e)=(a)+(b)	Процент на съфинансиране (f)=(a)/(e)	Приноси от трети страни (за информация)	
					без ТП съгласно член 27, параграф 1, буква а1)	за ТП съгласно член 27, параграф 1 (а2)		Национален публичен (c)	Национален частен (d)				
PO2	Приоритет 2 Зелен и чист регион	ERDF											
		IPA III CBC											
		NDICI-CBC											
		IPA III											
		NDICI											
		OCTP											
		Interreg funds	Total	43,365,082	39,422,802	3,942,280	4,818,343	438,031	4,380,311	48,183,425	90%		
	Total	All funds											
		ERDF											
		IPA III CBC											
		NDICI-CBC											
		IPA III											
		NDICI											
		OCTP											
		Interreg funds	Total	65,047,623	59,134,203	5,913,420	7,227,514	657,047	6,570,467	72,275,137	90%		
	Total	All funds	Total	65,047,623	59,134,203	5,913,420	7,227,514	657,047	6,570,467	72,275,137	90%		

Предприети действия за привличане на съответните партньори в подготовката на програмата по Interreg и ролята на тези партньори по програмата в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата

Съвместен програмен комитет

Процесът за подготовка на програмата започна през декември 2019 г. с номинирането на представители на участващите страни в Съвместния програмен комитет (СПК). Първото заседание на СПК се проведе в края на януари 2020 г., когато беше представен Съвместният документ за стратегическо планиране на Interreg NEXT за периода 2021-2027 г. и бяха одобрени правилата за работа на СПК.

За да се осигури представителност на макрорегионално ниво, по време на второто заседание на СПК (10 декември 2020 г.) беше решено на срещите на СПК да бъдат канени следните наблюдатели: на ротационен принцип, представителите на председателството на Общата морска програма (СМА), представителите на техническо ниво на Стратегията на ЕС за Дунавския регион, съответно – на Звеното за координация на Дунавската стратегия, и представители на ГД „Морско дело и рибарство“, докато представителите на ГД „Регионално развитие“ и експертите на TESIM бяха поканени в качеството на консултанти – със съвещателен глас.

Членовете на СПК се срещаха често, за да обсъждат и вземат решения относно стъпките в процеса на програмиране. Повечето от срещите бяха организирани онлайн поради пандемичната обстановка, предизвикана от COVID-19.

Представителност и идентифициране на партньорите

По време на първата среща на СПК беше установен подходът за идентифициране и ангажиране на възможно най-много партньори по програмата. Като се има предвид големия брой участващи държави в програмата и широкия кръг от участници, една подходяща възможност да се даде възможност на голям брой партньори да изразят своето мнение беше създаването на национални работни групи във всяка участваща страна, да бъдат консултирани по време на различни етапи от подготовката на програмата, без да се изключват от консултациите други партньори, които първоначално не са включени в тези работни групи.

За да подкрепи създаването на национална работна група във всяка страна партньор, УО с подкрепата на експерти на TESIM, организира през пролетта на 2020 г. серия от събития с представители на Националния орган и други подходящи партньори. Беше подчертано значението на географския и представителен подбор сред местните и регионалните заинтересовани страни, в съответствие с Европейския кодекс на поведение за партньорство. Националните органи бяха насочвани, за да идентифицират членовете на националните работни групи като набор от представителни организации и експерти с добро познаване на територията или програмата, със специален акцент върху:

представители на регионалните и местните власти, представители на икономическия и социалния сектор (търговски камари, бизнес асоциации, синдикати и др.), партньори в областта на околната среда, съответните организации, представляващи гражданското общество, изследователски институти и университети.

Информация и консултация

Консултациите с партньорите бяха организирани в три кръга, организирани от УО в тясно сътрудничество с TESIM и националните органи, с цел постепенно стесняване на териториалния анализ към дефиницията на стратегията на NEXT BSB:

Кръг 1: Отсяване на ЦП и СЦ – от териториален анализ до постигане на съгласие около цели на политиката, специфични за Interreg цели и специфични цели,

Кръг 2: Идентифициране на дейности – от избраните ЦП и СЦ към идентифициране на типологиите на дейностите и идеите за стратегически проекти,

Кръг 3: Обществено одобрение – одобрение на програмната стратегия от широк кръг програмни партньори и от широката общественост.

Кръг 1

Беше изготвен анализ на допустимата територия на програма Интеррег NEXT BSB на базата на наличните количествени и качествени данни. За да се идентифицират специфични цели и инвестиционни приоритети, които са най-подходящи за съответните територии, SWOT анализът и целите на политиката бяха допълнително консултирани с широк кръг партньори, при следване на методология в две части:

- Чрез открити обществени консултации онлайн - от 11 януари 2021 г. до 12 февруари 2021 г. на интернет страницата на програмата, както и на сайтовете на някои национални органи, беше отворено онлайн допитване, www.blacksea-cbc.net, за партньорите на програмата, за да могат да посочат своите предпочитания към цели на политиката, въз основа на комбинация от затворени и отворени въпроси. В проучването участваха 340 академични институции, организации за подкрепа на бизнеса, международни / междурегионални организации, консултанти, предприятия, както и представители на гражданското общество, с балансирано разпределение между страните-участнички в програмата. Най-представени в допитването са организациите от публичния сектор, следвани от организациите на гражданското общество. Приблизително половината от респондентите са от организации, работещи на национално ниво, следвани от регионално ниво, междурегионално ниво, местно ниво и други. Докладът за резултатите от онлайн проучването беше публикуван на уебсайта на Програмата, за да бъде информирана обществеността за резултатите от консултациите.
- Чрез партньорски консултации (онлайн събития) с участници от всички области, обхващащи ЦП и от всички видове организации (9 кръга онлайн консултации, във всяка страна, за периода 01.02-12.02.2021 г., с включени 576 представители

на заинтересованите страни). Въпреки че работният език на програмата е английски, професионален превод беше предоставен при поискване по време на някои от онлайн сесиите, докато в други случаи представителите на националния орган, TESIM или управляващия орган осигуряваха превод на съответните национални езици. Резултатите от избора и дискусиите по време на онлайн събитията бяха изпратени на участниците след всяко събитие. Участието в събитията на държавите-членки беше по-ниско, което вероятно се обяснява с големия брой консултативни събития за националните оперативни програми и плановете за възстановяване и устойчивост.

Заклученията бяха допълнително обсъдени по време на заседанието на СПК на 25 февруари 2021 г. Въз основа на анализа на нуждите и потенциала за развитие на района, на резултатите от консултациите, като се вземат предвид и проектите на регулаторни разпоредби относно тематичната концентрация, СПК одобри целите на политиката и специфичните цели, които ще бъдат финансирани по бъдещата програма. Партньорите по програмата бяха информирани как техните предложения са взети предвид в специалния раздел на уебсайта на програмата, посветен на заседанията на СПК - www.blacksea-cbc.net/jpc-meetings/.

Кръг 2

Избраните цели на политиката и специфични цели бяха предмет на втори кръг консултации в периода март – април 2021 г. с цел да се идентифицират типовете дейности, които да бъдат подкрепени от програмата, и да се събере информация за потенциала за подкрепа на проекти от стратегическо значение в програмната област. Методологията също беше от две части:

- Чрез обществени консултации онлайн - два въпросника за ЦП1 и ЦП2 на английски език бяха публикувани на уебсайта на програмата, www.blacksea-cbc.net, и уебсайтовете на някои национални органи от 22 март до 9 април 2021 г. Освен това, за да се гарантира че въпросникът е достигнал до възможно най-много партньори с опит в областите на действие, връзката беше изпратена и до членовете на националната работна група във всяка страна, и до други партньори с опит в тематичната област, идентифициран от всеки национален орган измежду публични органи, университети и изследователски центрове, икономически и социални партньори и органи на гражданското общество. Бяха консултирани и други организации като Общата морска програма и други, по време на срещата на направляващия комитет на 24 март 2021 г.

Въпросникът беше придружен с извадка от проекта за Регламент относно Interreg, Регламент за общоприложимите разпоредби, териториалния анализ и Общата морска програма, за да бъдат улеснени респондентите да предоставят информирано мнение.

На въпросника за ЦП1 отговориха 86 лица, а за ЦП2 - 61 лица, равномерно географски разпределени. По отношение на участващите организации беше постигнат добър баланс между организации на гражданското общество, организации от публичния сектор, организации за подкрепа на бизнеса,

включително камари (търговски/промишлени/селскостопански/морски), мрежи и клъстери, академични институции и агенции и организации за междурегионално сътрудничество.

- Чрез групови интервюта (Delphi) - две транснационални тематични онлайн консултации, проведени на английски език, едно за ЦП2 на 26 април 2021 г. с участието на 56 партньори по програмата и едно за ЦП1, организирано на 28 април 2021 г. с участието на 52 партньори по програмата. Участниците бяха от цялата програмна територия и представляваха организации с опит в съответната тематична област на регионално и местно ниво, публични институции, академични и изследователски институции, организации на гражданското общество (вижте списъка на www.blacksea-cbc.net).

Заклученията от втория кръг консултации бяха обсъдени по време на четвъртата онлайн среща на СПК на 27 май 2021 г., когато бяха договорени подходящите за финансиране видове дейности по избраните цели на политиката.

Кръг 3

Стратегията на програмата беше публикувана на уебсайта на програмата за широки обществени консултации в два кръга: първи кръг от 07.09.2021 г. до 06.10.2021 г. и втори кръг от 21.12.2021 г. до 31.01.2022 г. Членовете на СПК подпомогнаха процеса на консултации чрез публикуване на информация на своите интернет-страници и по всеки друг достъпен за тях начин. След обратната връзка на партньорите в програмата бяха включени конкретни препратки или предложения, които внасят добавена стойност към стратегията.

Стратегическа екологична оценка

За целите на стратегическата екологична оценка по предложените дейности по програмата беше извършен процес на скрининг от органите по околната среда във всички участващи страни, като също бяха проведени и обществени консултации в това отношение. Програмата няма да има пряко въздействие върху околната среда, поради което не е била предмет на пълна стратегическа екологична оценка (СЕО).

Участие на партньори в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата

Както по време на програмирането, съответните партньори по програмата трябва да бъдат включени в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата, за да се повиши прозрачността в процеса на вземане на решения и да се засили отговорността за програмата сред партньорите.

Включването на съответните партньори в Комитета за наблюдение (КН) се предвижда, като се вземе предвид транснационалният характер и географския обхват на програмата. За една балансирана, но представителна структура на МС, се търси участието на асоциациите на регионални/местни власти, на образователни институции, на организациите на гражданското общество. Това ще гарантира, че гледната точка на регионалните и местните власти ще бъде представена през целия жизнен цикъл на програмата. Освен това, в КН могат да продължат да участват представители на Общата морска програма за Черно море (СМА) и Стратегията на ЕС за Дунавския регион

(EUSDR), ЕК (ГД „Морско дело и рибарство“). Правилникът за работа съдържа разпоредби за избягване на конфликт на интереси.

Националните работни групи, създадени по време на фазата на програмиране, могат да бъдат използвани по време на изпълнението на програмата за подпомагане на членовете на КН при изпълнението на техните задачи, включително при подготовката на покани за проектни предложения, наблюдението и оценката на програмата.

Средствата за техническа помощ на Програмата ще бъдат използвани, между другото, за укрепване на институционалния капацитет на партньорите по програмата, като се организират например информационни дни, обучения за кандидати относно изпълнението на проекти.

5. Подход към комуникацията и видимостта за програмата по Interreg (цели, целеви групи, комуникационни канали, включително отразяване в социалните медии, където е приложимо, планиран бюджет и съответните показатели за мониторинг и оценка)

Като се отчитат нуждите от информация на всички целеви групи на всеки етап от изпълнението на програмата, се определят следните общи комуникационни цели:

1. Да се подпомогне успешното изпълнение на Програмата чрез осигуряване на ефективна комуникационна система.
2. Да се повишат познанията на потенциалните бенефициенти относно възможностите за финансиране, предлагани от програмата и да се улесни развитието на силни транснационални партньорства и мрежи.
3. Да подкрепи бенефициентите при изпълнението на проекти за постигане на ефективност и капитализиране на резултатите, с цел повишаване въздействието на програмата.
4. Да се повиши видимостта на програмата, обществената осведоменост за дейностите и резултатите и за положителното въздействие и добавената стойност на ЕС и националната финансова подкрепа за гражданите от програмната зона.
5. Осигуряване на прозрачност при използването на средствата от ЕС.

Програмата идентифицира следните целеви групи: широка общественост, (потенциални) бенефициенти, правителствени/неправителствени организации на национално/регионално ниво, асоциации на предходните, институции на ЕС, други организации и международни донори, национални/регионални/местни медии, други програми Interreg , управленски структури на програмата и други национални органи, структури на съответните макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни.

Разглежда се комбинация от комуникационни канали, адаптирани към контекста на програмния район.

Специализираният уебсайт www.blacksea-cbc.net представлява основният източник на информация за всички целеви групи. Разделът, посветен на Програма Интеррег NEXТ BSB, функционира от януари 2021 г. и всички документи, свързани с процеса на програмиране, бяха публикувани за обществени консултации в този раздел. Уебсайтът се оптимизира, за да отговаря на най-новите изисквания за сигурност, съвместимост и достъпност.

Социалните медии се използват интензивно за популяризиране на програмата и резултатите от проекта през периода 2014-2020 г., новата програма ще продължи този подход. Facebook е най-разпространената платформа за социални медии, използвана през периода 2014-2020 г. и най-популярната платформа за социални медии във всички страни, участващи в програмата, която се използва за разпространение на новини и друга полезна информация на неформален език, направена привлекателна за категории граждани на възраст над 16 години. Instagram се използва за споделяне на визуално съдържание за свързване и взаимодействие с последователите и потребителите, насочени предимно към по-младите поколения. Може да бъде обмислено използването на други платформи за социални медии.

Други цифрови дейности се отнасят до захранване и използване на онлайн платформи за (управление на) информация.

Ще бъдат организирани следните събития:

- **Промоционални публични събития**, насочени към всички целеви групи;
- **събития** оказване на подкрепа на бенефициерите;
- **тематични семинари и обучения** за подкрепа на бенефициерите;

Предвижда се също участие в събития, организирани от други участници на регионално или на ниво Европейски съюз.

Ще се използват публикации, аудио-визуални продукции, рекламни материали, както и онлайн кампании за промоция на проекти.

Националните/регионалните/местните медии ще бъдат използвани за достигане до широка аудитория.

Програмата ще назначи служител по комуникациите.

Общият бюджет за публичност ще бъде минимум 0.3% от бюджета на програмата и ще се уточнява в годишните комуникационни планове.

Мерките за комуникация и информация ще бъдат обект на оценка като част от оценките на програмата, извършвани въз основа на следните основни показатели:

- **Събития:**

- Показатели за краен продукт: брой организирани събития, брой участници;
 - Показатели за резултат: ниво на удовлетвореност, изразена чрез оценка на събитията (% доволни/много доволни).
- Интернет страница и социални медии:
- Показатели за краен продукт: брой посещения на интернет страницата, въздействие върху потребителите на социални медии;
 - Показатели за резултат: брой нови посетители на интернет страницата на програмата (%), степен на потребителската ангажираност във Фейсбук (%), брой споменавания на хаштаг в Инстаграм (%).
- Публикации
- Показател за краен продукт: брой на разпространените публикации.
- Национални/регионални/местни медии
- Показател за краен продукт: брой прессъобщения.

Целевите стойности на показателите за краен продукт ще бъдат залагани ежегодно в годишните комуникационни планове. Изчислено е, че целевите стойности на показателите за резултати, които следва да бъдат достигнати през 2029 г., ще бъдат с 10% по-високи от базовите стойности, изчислени въз основа на опита от предишния програмен период. Източници на данни за мониторинг и оценка ще бъдат анкети, вътрешни бази данни от УО и съвместния секретариат, Google Analytics и специфични инструменти за проследяване за социални медийни платформи.

Всеки годишен комуникационен план ще включва оценка на предходния план, сравнение на постигнатото спрямо планираното, оценка на напредъка по отношение на поставените цели.

По отношение на проекти от стратегическо значение, комуникационните дейности ще трябва да отразяват резултатите и добавената стойност, които тези проекти ще донесат.

6. Посочване на подкрепата за малки проекти, включително малки проекти в рамките на фондове за малки проекти

След четвъртото заседание на Съвместния програмен комитет на 27 май 2021 г., участващите страни решиха, че програмата ще подкрепя проекти с ограничен финансов обем пряко в рамките на програмата, на основание чл. 24, ал. 1, б. „а“ от Регламент (ЕС) 2021/1059 относно Interreg.

Законовата рамка позволява използването на различни термини за този тип проекти, като малки проекти или проекти с ограничена финансова стойност, но в рамките на Програма Интеррег NEXT BSB те ще бъдат наречени малки проекти.

От друга страна, регулаторната рамка не включва дефиниция на малките проекти, поради което концепцията за малки по мащаб проекти в рамките на Програма Интеррег NEXT BSB може да се дефинира като проекти, които укрепват транснационалните отношения, основани на взаимно доверие в местните и регионално ниво в Черноморския басейн, с ясна и безспорна добавена стойност за гражданите и за района, в който се изпълняват.

Проекти с малък мащаб в рамките на програма Интеррег NEXT Черноморски басейн като цяло ще притежават следните характеристики:

- **Индикативни видове дейности:** примерните дейности включват дейности за транснационално и трансгранично сътрудничество, включително дейности от хора за хора, възползване от резултатите от предходната програма, изпробване на конкретни иновативни решения чрез пилотни действия с малък мащаб, обмен на добри практики и трансфер на ноу-хау.
 - Примерен размер на проекта: мин. 250 000 евро – макс. 500 000 евро от фондовете на ЕС

При определянето на размера на проекта са взети предвид поуките, извлечени от предишните програми за Черноморския басейн, когато са били финансирани проекти с ограничена финансова стойност. Първоначално бюджетът за тези проекти варираше между 50 000 евро и 250 000 евро, но намаленият интерес в сравнение с обикновените проекти доведе до повишаване на прага до 300 000 евро, за да се увеличи привлекателността за потенциалните кандидати. Финансирани са 12 проекта с ограничена финансова стойност със среден бюджет на проект от 250 000 евро. Средният размер на проект възлизаше на около 700,000 евро. Отчетена е и необходимостта от по-голям брой партньори заради голямата програмна територия, насърчавайки и позволявайки в същото време участието на по-малки местни организации. Независимо от това, предложеният размер може да насърчи и дейности извън срещите и обмена, като тестване на конкретни и иновативни решения чрез пилотни действия или капитализиране на резултатите от предишни програми.

- **Целеви групи:** главно регионални и местни власти, неправителствени организации, местни организации и младежки групи, висши учебни заведения и

изследователски институти, училища/образователни и обучителни центрове, организации за подкрепа на бизнеса, включително търговски камари, мрежи, други регионални и местни организации, широката общественост/гражданите.

➤ **Тематичен обхват:** във всички програмни приоритети и специфични цели.

Съвместният програмен комитет определи дял от максимум 10% от бюджета за проекти за проекти с малък мащаб.

Като цяло дребномащабните проекти имат за цел да засилят сътрудничеството между хората в програмната област в областта на околната среда и научните изследвания чрез балансиран партньорства, изпълняващи дейности за справяне със съответните предизвикателства в програмната област с помощта на малък бюджет. Малките проекти също могат да разработят практически и трайни решения на предизвикателствата в региона, но тези проекти основно ще изградят доверие за по-нататъшни инициативи за сътрудничество, инициране и поддържане на мрежи и като такива ще доближат Програмата до гражданите.

Програма Interreg NEXT BSB не планира подкрепа за малки проекти в рамките на фонд за малки проекти, според определението на чл. 25 от Регламент (ЕС) 2021/1059 относно Interreg. Такива инструменти биха могли да представляват голямо предизвикателство с оглед на характера на транснационалното сътрудничество, естеството на подкрепяните дейности и широкия географски мащаб на партньорствата по проекти, финансирани от програмата.

7. Разпоредби за прилагане

7.1. Програмни органи

Таблица 10

Програмни органи	Наименование на институцията	Име на лицето за контакт	Електронна поща
Управляващ орган	Министерство на развитието, благоустройството и администрацията на Румъния	Г-жа Юлия Херцог, ръководител на управляващия орган	iulia.hertzog@mdlpa.ro
Национален орган (за програми с участието на трети държави или партньорски държави, ако е подходящо)	Кабинетът на заместник министър-председателя на Република Армения	Г-н Астгик Хайрапетян	astghik.hayrapetyan@gov.am
	Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Република България	Г-жа Десислава Георгиева	D.G.Georgieva@mrrb.government.bg
	Министерство на външните работи на Грузия	Г-н Давид Буджашвили	dbujiashvili@mfa.gov.ge
	Министерство на развитието и инвестициите, управляващ орган на програмите за ЕТС, Република Гърция	Г-жа Ангелики Бузиани	abouziiani@mou.gr
	Министерство на финансите на Република Молдова	Г-жа Юлия Чумак	iulia.ciumac@mf.gov.md
	Министерство на развитието, благоустройството и администрацията, Румъния	Г-жа Мария Магдалена Войнеа	magdalena.voinea@mdlpa.ro
	Министерство на външните работи, Дирекция по въпросите на ЕС, Република Турция	Г-жа Шебнем Съозер	cbcbsb@ab.gov.tr
	Секретариат на Кабинета на министрите на Украйна с участието на друг държавен орган на Украйна	Г-н Анатолий Куцевол	kutsevol@kmu.gov.ua
Одитен орган	Одитен орган към Румънската сметна палата	Г-жа Даниела Димитраче	daniela.dumitrache@rcc.ro

Група на одиторите представители	Сметна палата на Армения, отдел „Методология, анализ и международни отношения“	Г-н Жириар Мхитарян	zhmkhityan@armsai.am
	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“, Република България	Г-жа Людмила Рангелова	l.rangelova@minfin.bg
	Държавна сметна палата на Грузия	Г-н Вахтанг Пертая	VPertaia@sao.ge
	Главна дирекция одити на съфинансиране програми EDEL (Гръцки одитен орган)	Г-жа Мария Властари	m.vlastari@edel.gr
	Сметна палата, Република Молдова	Г-жа Татяна Возян	t_vozian@ccrm.md
	Министерство на хазната и финансите, Република Турция	Г-н Абас Юрмен	abbas.ormen@hmb.gov.tr
	Счетоводна камара, Украйна	Г-н Васил Невидомий	Nevidomyi_VI@rp.gov.ua
Орган, към който се извършват плащанията от Комисията	Министерство на развитието, благоустройството и администрацията, Румъния	Г-жа Даниела Албу	daniela.albu@mdlpa.ro

7.2. Процедура за създаване на съвместен секретариат

В съответствие с чл. 17, ал. 6, буква „б“ от Регламент (ЕС)2021/1059 относно Интеррег и като се отчита значителния и ценен принос за успешното изпълнение на предишната програма, съвместният програмен комитет реши да запази съществуващите структури за изпълнение и Агенцията за развитие на Югоизточния регион в Констанца, Румъния да продължи да изпълнява ролята на съвместен секретариат за програмния период 2021-2027 г.

Решението на СПК се основава на следните аргументи:

- опитът от програмния период 2014-2020 позволява бързо започване на изпълнението на новата програма (подготовка и стартиране на покана за предложения скоро след одобрението на програмата, за да се осигури високо ниво на усвояване);
- успешно изпълнение на задачите през предходния програмен период;

- управленските структури и работните процедури на СП са одитирани през програмния период 2014-2020 г. и са необходими само малки промени, за да се отразят разпоредбите на новите регламенти на ЕС и извлечените поуки;
- Персоналът на съвместния секретариат, който е работил по предишната програма, вече е обучен и с опит.

Съвместният секретариат ще продължи да подкрепя и подпомага:

- Управляващия орган и Комитета за наблюдение при изпълнение на функциите им;
- Кандидатите и бенефициентите за ефективното им участие в програмата.

Процедурата за подбор на персонал за свободните работни места в съвместния секретариат ще спазва принципите на партньорство и прозрачност, недискриминация и равни възможности. Тя следва да бъде допълнително адаптирана, за да гарантира представителност на съвместния секретариат по най-добрия възможен начин.

7.3. Разпределяне на задълженията между участващите държави-членки и, когато е приложимо, третите държави или партньорските държави и ОСТ, в случай на финансови корекции, наложени от управляващия орган или Комисията

Според Регламента относно общоприложимите разпоредби⁵⁰, всяка държава-участничка отговаря за разследването на нередностите, извършени от бенефициерите, намиращи се на нейна територия. Участващата държава извършва финансовите корекции във връзка с индивидуални или системни нередности, открити в операциите или оперативната програма. Финансовата корекция се състои в анулиране на целия или част от публичния принос към операция или оперативна програма. В случай на системна нередност, страните партньори и държавите-членки разширяват своето разследване, за да обхванат всички потенциално засегнати операции, за всеки отделен случай.

Комисията има право да извършва финансови корекции, като отмени целия или част от приноса на Съюза към програмата и извърши възстановяване от участващите държави, за да изключи от финансирането на Съюза разходи, които са в нарушение на приложимото законодателство на Съюза и националното право, включително във връзка с до недостатъци в системите за управление и контрол. В случай на финансови корекции, наложени от Комисията, страните-участнички се задължават да възстановят по сметките на Програмата сумата, представляваща процента от финансовата корекция, приложена

⁵⁰ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/1060 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика

към разходите, платени от техните бенефициери и декларирана от УО пред Европейската комисия към датата на решението за прилагане на финансовата корекция.

Финансовата корекция от Комисията не накърнява задължението на участващите държави да извършват възстановяване съгласно разпоредбите на приложимите европейски регламенти. Финансовите корекции се записват в годишните отчети от Управляващия орган за отчетната година, през която е взето решение за анулирането.

Съгласно чл. 52 от Регламент (ЕС) 2021/1059 относно Интеррег, управляващият орган гарантира, че всички суми, платени в резултат на нередности, се възстановяват от водещия партньор. Партньорите връщат на водещия партньор всички неправомерно платени суми. Ако водещият партньор не успее да осигури връщане на средствата от останалите партньори или управляващият орган не успее да осигури връщане на средствата от водещия партньор, участващите държави, на чиято територия се намира съответният партньор, възстановява на управляващия орган всички неправомерно платени на този партньор суми. Управляващият орган отговаря за възстановяването на съответните суми в общия бюджет на Съюза в съответствие с разпределението на задълженията между участващите страни, както е посочено тук.

След като участващата страна възстанови на УО всички неправомерно изплатени суми на партньор, тя може да продължи или да започне процедура по възстановяване срещу този партньор в съответствие с националното си законодателство.

Когато участващата страна не е възстановила на УО неправомерно изплатени суми на партньор, тези суми подлежат на нареждане за възстановяване, издадено от Комисията, което се изпълнява, когато е възможно, чрез прихващане към участващите държави. Такова възстановяване не представлява финансова корекция и не намалява подкрепата от ЕФРР или какъвто и да е външен финансов инструмент на Съюза за програмата. Възстановената сума представлява целеви приходи в съответствие с чл. 21, ал. 3 от Финансовия регламент.

По отношение на суми, които не са възстановени на УО от държава-членка, прихващането се отнася до последващи плащания към Програмата. След това УО извършва прихващане по отношение на тази държава-членка в съответствие с разпределението на задълженията между участващите държави-членки, посочено тук, в случай на финансови корекции, наложени от УО или Комисията.

По отношение на суми, които не са възстановени на УО от страна партньор, прихващането се отнася за последващи плащания по програми по съответното външно финансиране.

Участващите страни в програмата решиха, че нито главният бенефициент, нито УО на програмата са задължени да възстановяват неправомерно платена сума, която не надвишава 250 евро, без да се включват лихвите, от която и да е операция през отчетната година, на партньор.

8. Използване на единични разходи, еднократни суми или единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Таблица 11: Използване на единични разходи, еднократни суми, единни ставки и финансиране, което не е свързано с разходи

Планирано използване на членове 94 и 95	ДА	НЕ
От приемането си програмата ще използва възстановяване на принос от Съюза въз основа на единичните разходи, еднократните суми и единните ставки по приоритети съгласно член 94 от РОР (ако отговорът е „да“, попълнете допълнение 1)	☐	☒
От приемането си програмата ще използва възстановяване на принос от Съюза въз основа на финансиране, което не е свързано с разходи, съгласно член 95 от РОР (ако отговорът е „да“, попълнете допълнение 2)	☐	☒

ДОПЪЛНЕНИЯ

Карта 1: Карта на програмната територия

Допълнение 1: Финансово участие на Съюза на основата на единични разходи, еднократни суми и единни ставки – неприложимо

Допълнение 2: Финансово участие на Съюза на основата на финансиране, което не е свързано с разходите - неприложимо

Допълнение 3: Списък на планираните операции от стратегическо значение със срокове

Карта 1: Карта на програмния район

След непредизвикана и неоправдана, безпрецедентна руска агресия срещу Украйна, започната на 24 февруари 2022 г., и нейното въздействие, само териториите под контрола на суверенното правителство на Украйна отговарят на условията по програмата. Регионите, които в момента са под военен контрол на Русия, няма да отговарят на условията, дори ако са част от Черноморския басейн.

Участието на Руската федерация в тази програма за сътрудничество е преустановено.

Допълнение 3 Списък на планираните операции от стратегическо значение със срокове-Член 17, алинея 3

След решението на Съвместния програмен комитет, взето на 25 февруари 2021 г., УО получи мандат да проучи съществуването на идеи и възможности за финансиране на проекти със стратегическо значение (СИП) в рамките на програмата и да представи на СПК резултатите и предложенията на подкрепят или не подкрепят финансирането на такива проекти.

УО включи в допитването, което беше част от втория кръг консултации, въпрос относно наличието на идеи за проекти от стратегическо значение. Някои от тези проектни идеи бяха представени по време на събитията, които последваха консултациите онлайн. Освен това УО помоли участниците в събитията да попълнят проект на концепция, в случай че имат допълнителни идеи за проекти.

Успоредно с това УО се свърза с Механизма за подпомагане на Черно море (BSAM) за събиране на идеи за проекти от стратегическо значение в рамките на програмната област с помощта на националните им центрове.

След провеждането на описаните дейности и преди заседанието на съвместния програмен комитет, на вниманието на неговите членове бяха предложени 11 идеи за проекти от стратегическо значение, за да се покаже интереса от страна на заинтересованите страни и възможността някои идеи за стратегически проекти да бъдат развити по-подробно.

След задълбочен анализ, на заседанието си от 27 май 2021 г. съвместният програмен комитет реши дискусията относно проектите от стратегическа важност да бъде обобщена след одобрението на програмата, за финансиране на водещи проекти, за да се гарантира прозрачен процес чрез включване на възможно най-много подходящи организации във всички участващи държави, но също така да предотврати възможните рискове, които биха могли да повлияят процеса на подбор в краткото време до внасянето на програмата в ЕК за одобрение.

Независимо от това, за всяка конкретна цел, поне един проект от следните области на действие може да се счита за операция от стратегическо значение:

Избрана цел на политиката (ЦП) или избрана цел, специфична за Interreg	Избрана специфична цел (СЦ)	Приоритет	Индикативни области на действие	Ориентирано начало на изпълнението
Цел на политиката 1 (ЦП1) “По-конкурентоспособна и по-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативна и интелигентна икономическа трансформация и регионална свързаност на ИКТ”	СЦ1 Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии	Приоритет 1 Син и интелигентен регион	Използване на иновативни технологични разработки, включително подобряване и прилагане на технологии с изкуствен интелект, в подкрепа на синята икономика.	Второ тримесечие на 2024 г.
Цел на политиката 2 (ЦП2), “По-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към	СЦ4 Насърчаване на адаптирането към изменението на климата, предотвратяването на риска от бедствия и устойчивостта, като се вземат предвид екосистемни подходи;	Приоритет 2 Зелен и чист регион	Мерки за предотвратяване и смекчаване на въздействието на изменението на климата върху Черноморския регион, включително върху качеството и количеството на водата.	Второ тримесечие на 2024 г.
	СЦ7 Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната		Investing in green infrastructure to mitigate air, water, noise, soil pollution and degradation.	Q2 2024

него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност”	инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване.			
--	--	--	--	--

Очаква се проектите, реализирани в съответните области на действие от всяка специфична цел да генерират по-висока видимост и добавена стойност.